

**Azterketa Kualitatiboa
Euskadiko landa-eremuan
arazo demografikoak duen
inpaktuari buruz**

AZKEN TXOSTEN GRAFIKOA

-2023ko azaroa-

PLANTEAMENDUA ETA HELBURUAK

- Eusko Jaurlaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren Berrikuntza Sozialeko Zuzendaritzak, Prospekzio Soziologikoen Kabineteko koordinazio teknikoarekin, ikerketa honen bidez identifikatu nahi du Euskadiko landa-eremuan (5.000 biztanle baino gutxiagoko udalerriak) arazo soziodemografikoak duen inpaktua.
- **Helburu espezifikoak_**
 1. **Pertsona gazteen jarraitutasunaren pertzepzioa** landa-eremuan (5.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietan)
 2. Landa-eremuko **osaera soziodemografikoa** finkatzea, eta azken urteetan izan dituen **bilakaera eta aldaketak** zehaztea.
 3. Udalerrri horietako biztanleek sumatzen duten bilakaera soziodemografikoari buruz dituzten **pertzepzioak, jarrerak eta esperientziak** ulertzea, eta bizimoduari eta jarduera profesionalari eragiten dioten arazoak eta kezkak aztertzea:
 1. Ekipamenduak / Zerbitzuak / Logistika / Garraioa / Komunikazioak
 2. Populazioaren zahartzea
 3. Etxebizitza / Belaunaldi berrien etorrera
 4. Immigrazioa
 5. Lehen sektorea / Balizko errelebo-falta izatea
 6. Inguruneke paisaia
 7. Ondare kulturala
 8. Dinamismo soziala
 4. Landa-eremuan izan daitezkeen **genero-ezberdintasunak** aztertzea / Maskulinizazioa
 5. Arazo soziodemografikoa lantzeko **irtenbide eta estrategiak** aztertzea

DISEINU METODOLOGIKOA

Focus Group On Line (+/- 5 pertsona) --- 2023ko irailaren 28a eta urriaren 17a bitartean egindako landa-lana	A PROFILA LANDA-EREMUKO UDALERRIETAN BIZI ETA HIRIGUNEETAN ETA/EDO HIRIBURUETAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONAK	B PROFILA LANDA-EREMUKO UDALERRIAN BIZI ETA LAN EGITEN DUTEN PERTSONAK (UDALERRI BERA EDO BESTE BAT)	C PROFILA LANDA-EREMUKO UDALERRIETAN BIZI ETA LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONAK
25-45 URTE MISTOA	GIPUZKOA Debarrena + Urola-Kosta	BIZKAIA Plentzia-Mungia + Arratia-Nerbioi	ARABA Arabar Errioxa
46-65 URTE MISTOA	ARABA Arabako Lautada + Gorbeialdea + Mendialdea	GIPUZKOA Tolosaldea + Goierrri	BIZKAIA Durangaldea + Gernika-Bermeo

AURKIBIDEA

Aurretiazko azalpena	5
1. Euskadiko landa-eremuan bizitzearen esperientzia	6
1.1. Kontuan hartu beharreko datu orokorrak	7
1.2. Udalerrri txikietan bizitzea	18
2. Euskadiko landa-eremuko perspektiba soziodemografikoa	26
3. Euskadiko landa-eremuan bizitzearen esperientzia: Arabar Errioxaren kasu berezia	42
3.1. Lehen sektorean lan egiten duten pertsonen identitatea	43
3.2. Arabar Errioxaren ikuspegia	49
3.3. Arabar Errioxako perspektiba soziodemografikoaren isla	55
4. Udalerrri txikietan / landa-eremuan garatzeko prospekzio-gakoak	61
5. Laburpen exekutiboa	69

AURRETIAZKOA: AZTERKETAKO ESKUALDEEI BURUZ

- GARRANTZITSUA DA NABARMENTZEA **BI EGOERA SOZIODEMOGRAFIKO GUZTIZ BEREIZLE** NABARITZEN DIRELA AZTERTUTAKO ESKUALDEETAN, **NON 'ARABAR ERRIOXAK' ERREALITATE GUZTIZ BEREIZGARRIA DAUKAN**

ADI EGON!

Azttertutako eskualde guztietan **ez da nabaritzen 'landa-eremuko' identitate berezirik** (ezta lehen sektorean lan egiten duten edo harekin harreman gehien duten pertsonengan ere).

Udalerri txikiak nahiko txertatuta sentitzen dira lurraldean; hau da, **ez dira isolatuta sentitzen eta ez dute dinamismo sozial edo demografiko berezirik**, udalerri handiagoetako biztanleekin alderatuta.

ADI EGON!

'Arabar Errioxan' nabaritzen da **landa-eremuko identitate garbia**, lehen sektoreak duen garrantziak eta biztanleek lurraiekiko duten loturak bereizia.

Gainera, Arabar Errioxan **eskualdeko izatearen identitate eta sentimendua** dago: bizitzeko modua eta arazoak landa-jardueraren eta eskualdearen osotasunaren ikuspegiaren inguruan kokatzen dira, eta hori ez da nabari Autonomia Erkidegoko beste eremuetan.

1.

EUSKADIKO LANDA-EREMUAN BIZITZEAREN ESPERIENTZIA

1.1.

Kontuan Hartu Beharreko Datu Orokorrak

GOGOBETETZE-MAILA ALTUA

- PARTE HARTU DUTEN PERTSONA GUZTIEN ELEMENTURIK NABARMENENA DA **OSO GOGOBETETZE HANDIA** DUTELA BIZI DIREN UDALERRIAREKIKO ETA INGURUNEAREKIKO

"Estoy **encantado** en el pueblo... Como aquí no se vive en ningún sitio"

"**No cambio por nada** vivir aquí a una ciudad... Yo creo que si conoces ya no quieres irte a una capital"

"Es la **vida 'slow'**, tranquila...menos estrés
Lo que tenemos en estos pueblos es algo que no hay en las ciudades"

"Si tienes hijos es una gozada vivir en un sitio así, **tranquilo....donde todos nos conocemos**"

"**Tranquilidad y seguridad**.. Vives mucho más seguro y compensa"

"Cuando más vida haces en el pueblo es cuando tienes críos pequeños. Para ellos es una **gozada crecer en un sitio así**"

"Puedes trabajar donde quieras, en ciudades, pueblos pequeños, más grandes... pero tu **vuelves a casa y estas en tu txokito**"

"Es verdad que en una ciudad tienes todo más a mano pero mirándolo por el lado de **la crianza un entorno así es un lujo**"

HERRIAN 'BIZITZEAREN' ABANTAILAK

- PERTSONA GUZTIEK AIPATZEN DITUZTE **HERRIAN BIZITZEAREN ETA BIZITZA IZATEAREN ABANTAILAK**

"IDÓNEO PARA LA CRIANZA DE HIJOS"

"CONOCERSE CON TODO EL MUNDO"

"POCO RUIDO Y Poca CONTAMINACIÓN"

"CONTACTO CON LA NATURALEZA"

"APRENDES LA CULTURA, TUS RAÍCES"

"PRECIO DE LA VIVIENDA MÁS ASUMIBLE"

"CERCANÍA DE LA GENTE, TIENES MUCHO MÁS CONTACTO"

"TODO A MANO, PUEDES HACER A PIE LA COMPRA DEL DÍA A DÍA"

"HACES MÁS VIDA EN LA CALLE Y EN COMUNIDAD"

"DESCONECTAR CUANDO LLEGAS DEL RITMO DE LA CIUDAD"

"PODER TENER HUERTA Y PRODUCTOS DE KM 0"

"ENTORNO SOCIAL MUY SEGURO Y DE CONFIANZA"

"MAYOR SENSACIÓN DE SEGURIDAD Y DE COMPAÑÍA"

"NIVEL DE VIDA MÁS ASEQUIBLE, MENOS CONSUMISMO"

"CASAS MÁS BARATAS Y DE MAYOR CALIDAD"

HERRIAN 'BIZITZEAREN' DESABANTAILAK

- UDALERRI TXIKIETAN BIZITZEAK DITUEN **MUGEZ** JABETZEN DIRA, **OSO ERAMANGARRIAK** ASKORENTZAT, BAINA **DISUASIOA ERAGIN DEZAKETENAK PERTSONA-PROFIL JAKINETAN**

“DEPENDENCIA DEL COCHE”

“FALTA DE TRANSPORTE PÚBLICO”

“POCO COMERCIO”

“OFERTA DE OCIO MUY BAJA”

“MENTALIDAD MÁS CERRADA”

“NO EXISTE EL ANONIMATO”

“OPORTUNIDADES DE TRABAJO MUY LIMITADAS SI QUIERES TRABAJAR EN EL MUNICIPIO”

“ESCAZEZ DE SERVICIOS”

“LOS HORARIOS DE LAS TIENDAS SON LOS QUE SON... AQUÍ NO TIENES TIENDAS QUE ABRA TODO EL DÍA”

“FALTA DE PRIVACIDAD, NO PUEDES DAR UN PASO SIN QUE SE SEPA”

“LA COMUNICACIÓN LO PEOR, SOBRE TODO POR LAS NOCHES”

“EN VERANO SON SITIOS TOTALMENTE MUERTOS”

“UN HÁNDICAP ES QUE NO TE LLEGA LA COMPRA A CASA”

IDENTITATEA: ATXIKIMENDUA ETA ETORKIZUNEKO ATALASEA

- INGURUNEAREKIKO **ATXIKIMENDU SAKONA** NABARITZEN DA, ETA EZ DA ARDURA BEREZIRIK IKUSTEN **HERRI TXIKI BATEAN ZAHARTZEAREN IDEIARI DAGOKIONEZ**

“CON EL TIEMPO TE VAS **AFIANZANDO MÁS Y BUSCAS POCO CAMBIOS** EN TU VIDA. COMO AQUÍ NO ESTARÍA EN NINGUNA PARTE”

“**VAS QUERIENDO MÁS TRANQUILIDAD** Y AUNQUE ESTEMOS LIMITADAS MEJOR EN UN PUEBLO QUE EN UNA CIUDAD ENCARCELADAS”

“DESDE LUEGO QUE ME VEO AQUÍ EN UN FUTURO, DE HECHO ES QUE YA **NO PUEDO IMAGINARME EN NINGUNA OTRA PARTE**”

“NO ES UNA COSA QUE PIENSE MUCHO CREO QUE SI ME QUEDARÉ PORQUE **ESTOY MUY A GUSTO Y TENGO LO QUE NECESITO**”

“YO **ME VEO AQUÍ HASTA EL FINAL**, IGUAL ME TENGO QUE VENIR MÁS AL CENTRO PERO ME QUEDO AQUÍ, SEGURO”

“VAS A TENER **LOS PROBLEMAS QUE TIENES EN CUALQUIER SITIO** O TÚ NO TIENES QUE IR A BILBAO, A CRUCES...”

ISOLAMENDUA?: LURRALDE-ENGRANAJEARI BURUZ

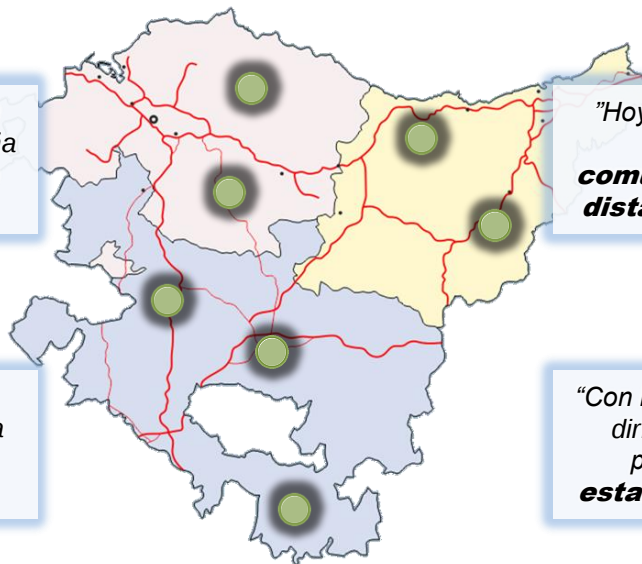
- ARAZO LOGISTIKOAK, GARRAIO PUBLIKOAREN GABEZIA BATZUK ETA AUTOAREKIKO MENDEKOTASUN HANDIA ONARTZEN DIREN ARREN, BILERETAN PARTE HARTU DUTEN PERTSONEN ADIERAZPENETAN **EZ DA SUMATZEN ISOLAMENDU SOZIAL EDO GEOGRAFIKORIK**

*"Hay un concepto de Euskadi como una **red de pueblos**, no es como en España que los pueblos están perdidos unos de otros... muy alejados"*

*"Hoy en día la diferencia entre pueblo y ciudad casi no existe, **las comunicaciones son buenas y las distancias relativamente cortas**"*

*"Estamos **a cinco minutos de municipios más grandes**, en media hora escasa estás en Bilbao o no te sientes para nada aislado del mundo"*

*"Con los entornos que tenemos aquí yo no diría que la diferencia entre ciudad y pueblo sea muy importante... **no estamos en la meseta castellana**"*

UDALERRI TXIKIAREN ERAKARPEN LILURAGARRIA

- BIZTANLE ASKOK **BALIO OSO POSITIBOA EMATEN DIOTE UDALERRI MOTA HONEN EZAUGARRI ERAKARGARRIEI** *“Tienes una sensación única de libertad, de poder respirar...”*

SEGURTASUNA

“Yo estoy mucho más tranquila con mis hijos”

KOMUNITATEA

“Todos nos conocemos y nos ayudamos. Te saludas con todos”

‘SLOW LIFE’

“Todo es mucho más relajado... menos ruido, más tranquilidad”

NATURA

“Ver por la ventana los montes... es una pasada”

i

“TIENES UNA **SENSACIÓN ÚNICA DE LIBERTAD**, DE PODER RESPIRAR... EN LAS CIUDADES Y PUEBLOS MÁS GRANDES ES IMPOSIBLE... **ES COMO VIVIR MÁS PLENAMENTE**”

UDALERRI TXIKIAREN ERAKARPEN LILURAGARRIA/TARGET-AK

- UDALERRI TXIKIAK **AUKERA OSO ERAKARGARRIA DIRA, ETA** POPULAZIO-PROFIL UGARIREN ESKAKIZUNAK BETETZEN DITU

ETXEBIZITZA MERKEAGOA **GAZTEENTZAT**

PROFESIONALEK LANEKO ZENTROAK
UDALERRIETATIK GERTU DITUZTE

INGURUNE SEGURUAGOA DA **UME TXIKIAK**
DITUZTEN FAMILIENTZAT

ZERBITZU, EKIPAMENDU ETA GARRAIO-
ESKAINITZA NAHIKOA **GAZTE, HELDU ETA**
NAGUSIENTZAT

PERTSONA NAGUSIENTZAKO HURBILEKO
ZERBITZU SOZIOSANITARIOEN SAREA

HAURREK ASKATASUN HANDIAGOA ETA
NATURAREKIKO LOTURA DUTE

i

PUNTU KRITIKOA NERABEZAROAN **KOKATZEN DA**

"Quieren disfrutar y hacer cosas que en el pueblo no pueden y encima no tienen coche para poder desplazarse..."

ZERGATIK BIZI UDALERRI TXIKI BATEAN?

- FOCUS GROUP-ETAN **BERTAN JAIOTAKO PERTSONEK ETA BERANDUAGO IRITSITAKO EK** HARTU DUTE PARTE, ETA GUZTIEK **BEREN KABUZ AUKERATU DUTE UDALERRI TXIKIA, OSAGARRIAK DIREN HIRU ARRAZOI NAGUSIRENGATIK**

ETXEBIZITZA ESKURAGARRIAGOA, HORREK
EMANTZIPAZIOA ERRAZTEN DU

*“Vienes aquí porque la vivienda es mucho más barata
que en capitales y otros municipios”*

BIZITZA-PROIEKTUA ETA IBILBIDE
PROFESIONALA **HERRI BATETIK**
GUZTIZ GARATZEKO **AUKERA**
IZATEA

*“Porque he nacido aquí y ya he hecho mi
vida sin tener que marcharme a ningún otro
sitio”*

BIZI-ESTILO LASAIAGOA **INGURUNE**
NATURALAGOAN IZATEAREN
ERAKARGARRITASUNA

*“Yo, desde luego, para vivir no quiero
Donostia que es una locura... busco otra
cosa”*

BERTAKOAREN BIZIPENAK ETA ESPERIENTZIA

- EZAUGARRI NABARMENENA DA PERTSONA GEHIENAK MODU NATURALEAN IRITSI DIRELA EGOERA HORRETARA **ETA EZ DUTELA MUGA EDO SAKRIFIZIORIK IDENTIFIKATZEN EGOERA HORRETAN**
- ARE GEHIAGO, PERTSONA BATZUEK DIOTE NOLABAITEKO **‘HERRIAREN DEI-EFEKTUA’ DAGOELA ETA/EDO JATORRIZKO UDALERRIAN BIZITZEN** JARRAITZEKO GOGO BIZIA DAGOELA

*“De joven estuve unos años viviendo en Vitoria y en Donosti pero no me hacia. En cuanto acabé los estudios volví porque **este es mi sitio**”*

*“Vivo aquí desde siempre y cuando me fui de casa de mis padres ni me planteé irme a otro sitio. **Siempre me he imaginado aquí**”*

*“Ha sido una cosa muy natural. Llevo viviendo aquí desde los 3 años y aquí conocí a mi marido así que **ni nos planteamos irnos fuera... Tenemos todo lo que necesitamos**”*

*“**Yo no lo cambiaba**, tienes más limitaciones que en una ciudad pero nada tan importante como para que **no te merezca la pena cambiar**”*

*“No fue una elección muy consciente; vivía aquí con mis padres y cuando me independice **quedarme en el pueblo era lo más normal**”*

*“Como toda mi familia es de aquí no he tenido otra perspectiva y yo **siempre me he visto y me sigo viendo aquí**”*

‘ETORRI BERRIEN’ BIZIPENAK ETA ESPERIENTZIA

- BIZTANLE BERRIEN KASUAN, **EZ DA ERABAKI EKONOMIKO BATERA MUGATZEN**, ETXEBIZITZAREN PREZIO MERKEAGOAREN MENDE DAGOENA. HORREN ORDEZ, BESTE ARRAZOI POSITIBO BATZUK AIPATZEN DIRA, **AUKERARI SENDOTASUNA EMATEN DIOTEN ARRAZOIAK**

ETXEBIZITZA MERKEA + DISTANTZIARIK EZ

*“En Zumaia el precio de las viviendas era abusivo y por eso te vienes aquí... pero también porque son **pueblos colindantes**. Nada te queda demasiado lejos”*

ETXEBIZITZA MERKEA + HAURRAK HAZTEA

*“Los **niños pequeños** son otro gran motivo para **venir a vivir a los pueblos**... se crían en libertad, seguridad y disfrutan mucho más de la vida”*

ETXEBIZITZA MERKEA + COVID EFEKTUA

*“A raíz de **la pandemia** nos hemos dado cuenta de lo que es vivir en un entorno abierto y cerca de la naturaleza...”*

i

BELAUNALDI **BERRIENTZAT HELBURU BIHURTZEN DA** IBILBIDE PROFESIONALA INGURUNE NATURALAGO ETA TXIKIAGOAN BIZITZEKO AUKERAREKIN OSATZEA

i

ONARTU DA INTEGRAZIO-PROZESUAK ERRAZTU EGITEN DIRELA **BELAUNALDI-MAILAKO JOERA BIHURTU ARTE**

“No estamos solos, han venido muchas parejas como nosotros...”

i

EZ DA HARRERA ETA ELKARBIZITZA-**ARAZORIK NABARITZEN BERTAN JAIO TAKO PERTSONEKIN**; GAINERA, UDALERRIARI BIZIA ETA DINAMISMOA EKARTZEA AITORTZEN ZAIE ‘BERRIEI’

1.2.

Udalerri txikietan bizitzea

EGITURA-GAKOEN AURKEZPENA

- HONA HEMEN UDALERRIEN EGUNEROKO BIZITZAREN ANTOLAKETAN ERAGINA DUTEN **ELEMENTU NAGUSIAK** (UDALERRI TXIKIETAN ERE BADAUDENAK, NOSKI)

1. LOGISTIKA lerroa

- Komunikazioak (errepideak)
- Garraio publikoa
- Interneterako konexioa
- Lurraldearen antolamendua

2. ZERBITZUAK lerroa

- Komertzioa, bankuak eta kutxazainak
- Tabernak eta jatetxeak
- Osasuna (anbulatorioak, farmaziak)
- Hezkuntza

3. ETXEBIZITZA lerroa

- Gazteentzako laguntzak
- Etxebizitzen birgaitzea
- Alokairu sozialak
- Etxebizitza sozialak

4. LANA lerroa

- Trebakuntza
- Ekintzailletza
- Lehen sektorea
- Industria-poligonoak

5. DINAMISMO SOZIALA lerroa

- Kulturetxeak eta Gaztegunekak
- Elkarteak
- Kiroldegiak / Kirol-eremuak
- Aisialdia eta kultura

LOGISTIKA: GARRAIOA ETA KOMUNIKAZIOAK

- SEGURU ASKI, UDALERRI TXIKIETAKO **EGUNEROKO JARDUNA GEHIEN BALDINTZATZEN** DUEN PARAMETROA DA
- ONARTZEN DA **BEHARREZKOA** DELA **ERREPIDE-SARE EGOKIA ETA GARRAIO PUBLIKOAREN GUTXIENEO ESTALDURA**, INGURUNE HAU EK KONEKTATU ETA **‘UHARTE’ BIHURTZEA SAIHESTEKO**

“EL **TRANSPORTE ES SUPER IMPORTANTE** PORQUE ME HE QUEDADO SIN COCHE Y VIVIENDO EN ITZIAR ES UN CAOS”

“YO LO TENGO CLARO **LO MÁS IMPORTANTE ES EL TRANSPORTE PÚBLICO**, LO DEMÁS ME PARECE CASI UNA TONTERÍA. TE LAS APAÑAS EN EL DÍA A DÍA”

“**VIVIR A 15 MINUTOS EN TREN DE BILBAO** TE HACE ESTAR **CONECTADO** TOTALMENTE, NO TIENES SENSACIÓN DE AISLAMIENTO”

“ES CRUCIAL EL TRANSPORTE PÚBLICO, QUE LA ZONA EN LA QUE VIVES **Y QUE NO ESTÉ ABANDONADA EN ESE SENTIDO**”

“ES **ESENCIAL QUE HAYA BUENAS CARRETERAS** Y TRANSPORTE PARA VIVIR EN UN PUEBLO SINO TU DIRÁS...ESTARIAMOS PÉRDIDOS”

i

OSO NABARMENA DA **AUTOAREKIKO MENDEKOTASUNA**, ETA NATURALITASUNEZ ONARTZEN DA

i

ETENGABE ESKATZEN DA GARRAIO PUBLIKOAREN MAIZTASUNA ETA KOPURUA HOBETZEA, NABARITUA BAINA ONARTUA

LOGISTIKA: DIGITALIZAZIOARI BURUZ

- LURRALDE OSOAN ZUNTZ OPTIKOA HEDATZEN ARI DEN HEINEAN, NABARMENTZEN DA **UDALERRI TXIKIETAN EGUNEROKO BIZITZAREN (PERTSONAL NAHIZ PROFESIONALAREN) DIGITALIZAZIOAK DITUEN ONDORIO POSITIBOAK**

“LA VIDA ES MÁS CÓMODA, NO TIENES QUE COGER EL COCHE PARA TODO... DESDE CUALQUIER SITIO TIENES ACCESO A CASI TODO”

“SE HACE **MÁS CÓMODO ALGUNAS TAREAS** CON LOS ANIMALES GRACIAS A LOS GPS...”

“AHORA SE PUEDE **TELETRABAJAR** Y YA NO ES TAN NECESARIO ANDAR TODOS LOS DÍAS EN LA CARRETERA”

“**NO HACE FALTA IR AL BANCO** PORQUE MUCHAS OPERACIONES LAS HACES POR EL MÓVIL”

“PUEDES **HACER UN CURSO, REUNIONES** COMO ÉSTA EN CASA SIN TENERQUE COGER EL COCHE...”

“**COMPRAS MUCHO POR ‘AMAZON’** Y TE LO TRAEN HASTA TU CASA COMO SI FUERA DONOSTIA”

“MUCHAS **GESTIONES Y TRAMITACIONES** SE PUEDEN HACER POR INTERNET... GANAS TIEMPO”

i

TOKIKO KOMERTZIOAN DUEN EFETUA BADA KRITIKOA UDALERRIRIK TXIKIENETAN

ZERBITZUAK ETA EKIPAMENDUAK

- ALDERDI HORRI DAGOKIONEZ, **BI UDALERRI MOTA** BEREIZTEN DIRA ARGI ETA GARBI: 1.000 BIZTANLETIK GORAKOEK OINARRIZKO ESKAKIZUNAK BETETZEN DITUEN OINARRIZKO PACK-A IZAN OHI DUTE. 1.000 BIZTANLE BAINO GUTXIAGOKOEK, ALDIZ, ZAILTASUN HANDIAGOAK DITUZTE EGUNEROKO BIZITZARAKO OINARRIZKO ZERBITZUEN ESKURAGARRITASUNAREKIN

1.000 - 5.000 BIZTANLE BITARTEKO UDALERRIAK

“Con cuatro cosas te defiendes para el día a día”

“Si tienes cerca un colegio y un ambulatorio, perfecto”

“Quizás el tema de los horarios es un poco más limitado”

i **LARRITASUNA KENTZEN DIOTE ZAILTASUN HORIEI** LURRALDEAREN ANTOLAMENDUAK (DISTANTZIA LABURRAK), KONTSUMO-JOEREN ALDAKETAK ETA DIGITALIZAZIO-PROZESUEK

OINARRIZKO PACK-A

Elikagai-dendak
(harategia, urdaitegia, arrandegia, fruta-denda, okindegia...)

Supermerkatua / Janari-denda

Ostalaritza (tabernak)

Estankoa / Posta-bulegoa / Kutzazaina

Ikastetxea (edo oso hurbil)

Osasun-zentroa (edo oso hurbil)

1.000 BIZTANLE BAINO GUTXIAGOKO UDALERRIAK

“Aquí tienes un bar y justo justo pero bueno te arreglas”

“Estás a 15 minutos de cualquier cosa que puedas necesitar”

“Es que somos 300 en el pueblo, es normal que aquí no haya tiendas”

i EREMU ETA UDALERRI BATZUETAN ONARTZEN DA GERO ETA ZERBITZU GEHIAGO **MURRIZTEN ARI DIRELA, BATEZ ERE EREMU SOZIOSANITARIOAN**, ETA HORREK ZAILDU EGITEN DITUELA BIZITZA-EGOERA BATZUK ETA OKERTU ZENBAIT BEHAR

ETXEBIZITZA

- **ETXEBIZITZAREN ESKURAGARRITASUNA** (ORO HAR, MERKEAGO) LANDA-EREMUKO ETA UDALERRI TXIKIETAKO BIZITZARI EUSTEKO ETA SUSTATZEKO ELEMENTU NAGUSI BIHURTU DA.
- OSO ARGIA DA **ETXEBIZITZA-ESKAITZA ‘MERKE’ GEHIAGO ETA GUTXIAGO DUTEN UDALERRIEN ARTEKO ZATIKETA** HAIEN BIZITZARI ETA DINAMISMOARI EUSTEKO

ETXEBIZITZA EGONEZ GERO...

UDALERRIKO GAZTEEK
BERTAN GERATZEKO AUKERA DUTE

ETXEBIZITZA EGONEZ GERO...

ETXEBIZITZA BILA DATOZEN ETA
 EMANTZIPAZIO-PROZESUAN DAUDEN
GAZTEAK ERAKARTZEN DIRA

ETXEBIZITZA DA APUSTU HANDIENA

*“Si quieres potenciar la
 vida en un municipio
 asegúrate de que tenga
 vivienda económica y el
 resto viene rodado”*

ETXEBIZITZA EGONEZ GERO...

UDALERRIETAKO **BELAUNALDI-ALDAKETA**
BERMATZEN DUTEN PERTSONA GAZTEAK
 ETORTZEN DIRA

ETXEBIZITZA EGONEZ GERO...

FAMILIAK BIHURTZEN DIRA UDALERRIAREN
‘DINAMIZAZIO-MOTOR’

i **KOSTAKO UDALERRI** BATZUETAN KEXU DIRA, ESPEKULAZIO-MUGIMENDUEK ERAGITEN DUTELAKO ETXEBIZITZEK PREZIO GARESTIEGIAK IZATEA, ETA, HORREN ERRUZ, GAZTEEK AUKERA MERKEAGOETARA IHES EGIN ETA **NEGUAN ‘HILDA’** DAUDEN HERRIETARA ITZULTZEN DIRA

i **UDALERRI BATZUETAN ETXEBIZITZA-ARAZOA ARG** IDENTIFIKATZEN DA, ETA HORREK ARRISKUAN JARTZEN DU UNEKO DINAMISMO SOZIALA ETA ETORKIZUNEKO BIZIRAUPENA: *“No se construye” / “No hay terreno edificable” / “No se rehabilitan las casas” / “Hay casas vacías y propietarios que no alquilan ni venden” / “No se hacen viviendas sociales”*

LANA

- **UDALERRI TXIKI GEHIENETAN, LANAREN PERSPEKTIBA EZ DA BALDINTZA ESANGURATSUA EDO BEREZIKI KRITIKOA, BI ARRAZOI NAGUSI DIRELA ETA.**

PERTSONA ASKORENTZAT, HERRIAK **BIZITZEKO TOKIAK DIRA, EZ LAN EGITEKO**, ETA BEREIZI EGITEN DITUZTE LANEKO INGURUNEA ETA PERTSONALA

UDALERRI ASKOK **LANEKO ZENTRO ETA ENPRESA-POLIGONOAK GERTU DITUZTELAKO**, ETA HORIETAN LAN EGITEN DUELAKO POPULAZIOAREN ZATI HANDI BATEK

ONARTZEN DA GERO **ETA ZERBITZU, KOMERTZIO ETA OSTALARITZA GEHIAGO GALTZEN ARI DELA HERRIETAN**

ONARTZEN DA **LANERAKO AUKERA MUGATUAK DIRELA** GERTUEN DAGOEN INGURUNEAN

ONARTZEN DA **LEHEN SEKTOREAK** ATZERAPEN ARGIA DUELA ETA ERAKARGARRITASUN GUTXI

i UDALERRIAN **EDO GERTUKO INGURUNEAN LAN EGITEKO AUKERA GUTXI IZATEA, LEHEN SEKTOREAREKIN** ZERIKUSIA DUENAK IZAN EZIK, **EZ DIRUDI ARAZO GARRANTZITSUA DENIK** UDALERRI TXIKIETAN BIZITZEKO, BIZITZA EGITEKO ETA BIZITZA-PROIEKTUA GARATZEKO ERABAKIA HARTZEKO

DINAMISMO SOZIALA

- **PERTSONA BERRIAK** HARTU ETA **FAMILIEZ** BETETZEN JOAN DIREN UDALERRIEK **DINAMISMO SOZIAL NABARMENA** DUTE

- UDALERRI **TXIKIENETAN MANTENTZEN DA GIRO SOZIALA**, NORMALEAN, GUNE SOZIALEI, TABERNEI ETA OHITURA ZAHARRAK MANTZENTZEARI LOTUTA

“EL **BAR ES FUNDAMENTAL** PARA QUE LA GENTE EN EL DÍA A DÍA SALGA, TENGA UN SITIO A DÓNDE IR... AQUÍ HAY VARIOS BARES”

“LAS **FAMILIAS SON EL VERDADERO MOTOR DE LOS PUEBLOS**. BUSCAN ACTIVIDADES, QUE SE HAGAN PARQUES, ZONAS DE JUEGO...”

“SE HACEN COSAS DESDE EL **AYUNTAMIENTO** PARA QUE DURANTE EL AÑO HAYA VIDA EN EL PUEBLO”

“LA **GENTE DEL PUEBLO SE IMPLICA** EN MANTENER LAS **TRADICIONES** Y QUE NO SE OLVIDEN”

“HAY **MUCHAS ASOCIACIONES** Y EN GENERAL, UNA OFERTA CULTURAL BASTANTE INTERESANTE; ZUMBA, GIMNASIA PARA MAYORES...”

“LOS BARES HAN EMPEZADO A ORGANIZAR **EVENTOS PARA QUE LOS JÓVENES** PUEDAN QUEDARSE EN EL PUEBLO...”

UDALERRI JAKINETAN SUMATZEN DIRA **GABEZIA NABARMENAK HAURREN ESKOLAZ KANPOKO JARDUEREGIN ETA AISIALDI-ESKAINTZAREKIN** LOTUTA

BESTE BEHIN, **NERABEEK PAIRATZEN DITUZTE BATEZ ERE** PROPOSAMEN SOZIOKULTURALEN MUGAK: “Es más un tema de su edad que de falta de actividades en los pueblos”

2.

EUSKADIKO LANDA-EREMUEN PERSPEKTIBA SOZIODEMOGRAFIKOA

BIZTANLE-PROFIL OSO ANITZA

- 5.000 BIZTANLE BAINO GUTXIAGOKO UDALERRIEK TAMAINA HANDIAGOKO HIRIGUNEEN ANTZEKO BIZTANLE-PROFILA DUTE. **HAINBAT PROFIL DEMOGRAFIKO BIZI DIRA ELKARREKIN, ETA POPULAZIO EKLEKTIKOAK DIRA**

BIZTANLE GEHIENEK **KANPOAN EGITEN DUTE LAN, INDUSTRIA-SEKTOREAN EDO ZERBITZUETAN**

HERRI ASKOTAN NABARITZEN DA GERO **ETA GAZTE ETA FAMILIA GEHIAGO IRISTEN ARI DIRELA**

EZ DA MASKULINIZAZIO-SEINALERIK
 ATZEMATEN UDALERRI TXIKIETAN

UDALERRI HORIETAKO GEHIENETAN EZ DA **BEHATZEN POPULAZIOAREN ZAHARTZAPEN KRITIKORIK**

POPULAZIO MIGRATZAILEAREN PRESENTZIA IRREGULARRA NABARITZEN DA: SASOIKAKO LANGILE BATZUK (LEHEN SEKTOREAN) ETA BESTELAKOAK GERATZEN DIRA UDALERRIETAN BIZITZEN

UDALERRI ASKOTAN **LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONA GUTXI** ANTZEMATEN DIRA (ETA ONARTZEN DA BEHERANZKO JOERA DAGOELA)

KURBA DEMOGRAFIKOARI BURUZ

- ESKUALDE ETA UDALERRI GEHIENETAN **EZ DA NABARITZEN BILAKAERA DEMOGRAFIKO KRITIKORIK**
- ALDERANTZIZ, ESKUALDE ETA UDALERRI ASKOTAN, **ETXEBIZITZA-ESKAINITZA** DUTENETAN BATEZ ERE, **BILAKAERA POSITIBOA** ETA **POPULAZIOAREN NOLABAITEKO BERRITZEA** NABARITZEN DA

"ANOETA HA CRECIDO, ESTÁ VINIENDO GENTE JOVEN. ESTÁN CONSTRUYENDO MUCHA VIVIENDA Y ESO ES LO QUE LES ATRAE"

"TRAS LA PANDEMIA HA VENIDO GENTE JOVEN CON NIÑOS Y GENTE DE MEDIANA EDAD QUE QUERÍA OTRO ENTORNO"

"VIENE GENTE NUEVA TANTO PAREJAS SIN HIJOS COMO MATRIMONIOS CON HIJOS PEQUEÑOS, GENTE INMIGRANTE..."

UDALERRI ASKOTAN **EGONKORTASUN SENTSazioA DAGO, ARE GEHIAGO, HAZKUNTZA ERE BAI**

"SE NOTA EL EFECTO COVID. CASAS QUE ANTES DE LA PANDEMIA LLEVABAN AÑOS PARA VENDERSE Y AHORA NO QUEDA NINGUNA, SE HA VENDIDO TODO

"SOMOS MÁS...HAY MUCHA GENTE MAYOR PERO TAMBIÉN HAY MUCHA PAREJA JOVEN Y TAMBIÉN BASTANTE INMIGRANTES"

"EN LOS ÚLTIMOS AÑOS SE HA REGENERADO UN POCO EL TEMA DE LA POBLACIÓN, HAY MÁS GENTE JOVEN Y SE TIENEN MÁS CRÍOS"

"HAY AUTO-REGENERACIÓN, NOS HACEMOS MAYORES PERO EN LOS PARQUES SE VEN CRÍOS CON PADRES JÓVENES TAMBIÉN"

i

PUNTO KRITIKOAK DAUDE: "Los pueblos que sufren son los que no tienen vivienda, algunos muy pequeños y aislado o los de la costa que tienen precios prohibitivos para los jóvenes del pueblo o para atraer a nuevos"

ARAZO DEMOGRAFIKOAREN ERAGINA EUSKADIKO LANDA-EREMUAN?

- BIZTANLEEI EUSKADIKO LANDA-EREMUAN ERAGIN DEMOGRAFIKAK IZAN DITZAKEEN ONDORIOAK AZALTZEN ZAIENEAN, **HARRIDURAZ ERREAKZIONATZEN DUTE ETA EZ DUTE ARAZOAREN GARRANTZIRIK IKUSTEN**

*"No me siento para nada **identificada** con ese título. No tengo la sensación de que vaya a haber ningún problema"*

"No creo que ese titular sea para nuestros pueblos. No se corresponda con la realidad del entorno en el que vivimos... Aquí no podemos hablar de 'Euskadi' vaciada ni aislada ni mucho menos"

*"Me vienen a la cabeza pueblos de la España profunda, **no veo que en Euskadi pase eso**. Me lleva a pensar en la España vaciada"*

*"Me viene a la cabeza el problema que pueda haber por **Navarra que los pueblos se quedan sin gente**"*

*"LA SITUACIÓN EN EUSKADI NO TIENE **NADA QUE VER CON LO QUE SE OYE DE LA 'ESPAÑA VACIADA'**,... AQUÍ LA COSA NO ES PARA NADA IGUAL. LAS DISTANCIAS SON MUCHO MENORES Y TENEMOS MUCHAS MEJORES COMUNICACIONES..."*

*"En los últimos años ha cambiado el panorama. **A raíz del Covid los pueblos están más vivos** que nunca"*

*"Me recuerda a los **pueblos de Castilla** que están llamando a parejas jóvenes para repoblar los pueblos"*

*"EN EUSKADI **VIVIR EN UN PUEBLO NO ES NADA TRAUMÁTICO COMO SE DICE POR CASTILLA**... AQUÍ LO CONTRARIO, MUCHA GENTE, SI PUEDE, PREFIERE VIVIR EN UN PUEBLO PEQUEÑO... ESTÁS A 15-20 MINUTOS DE CUALQUIER SITIO"*

*"Como las viviendas están tan caras en las ciudades va a mantenerse la **tendencia a vivir en los pueblos**..."*

UDALERRI TXIKIETAKO GALDERA SOZIODEMOGRAFIKOAK

POPULAZIOAREN ZAHARTZEA GERO
ETA HANDIAGOA?

EZ

PERTSONAK BERANDUAGO
EMANTZIPATZEN DIRA?

EZ

BERTAKO GAZTEAK
ALDE EGITEN ARI DIRA?

EZ

LEHEN SEKTOREAN BELAUNALDI-
ERRELEBOA FALTA DA?

BAI

HONDATZEN ARI DIRA ONDAREA ETA
PAISAIA?

PIXKA
BAT

GALTZEN ARI DIRA ELEMENTU
KULTURALAK, EUSKARA?

EZ

GAU EGUNGO POPULAZIO
MIGRATZAILEAK INTEGRATZEKO
ZAILTASUNAK DITU?

OSO
GUTXI

PERTSONEK SEME-ALABAK
BERANDUAGO ETA/EDO GUTXIAGO
IZATEN DITUZTE?

EZ

UDALERRI TXIKIEN ERANTZUN POSITIBOA

- **EUSKADIKO LANDA-EREMUAK EZ DU ARAZO BEREIZGARRI EDO NABARMENIK** MAILA SOZIODEMOGRAFIKOAN
- UDALERRI TXIKI GEHIENEN **SINTOMA NAGUSIAK, ORO HAR, NAHIKO POSITIBOAK DIRA**

EZ DAGO DESPOPULAZIOAREN AZTARNARIK. UDALERRI ASKO EGONKOR DAUDE EDO JOERA POSITIBOA DUTE

UDALERRI ASKOTAN PERTSONA **GAZTEEN BELAUNALDI BERRIAK ETORRI DIRELA** NABARITU DA

HERRIAN BIZI, BITZA IZAN ETA HAREKIKO KONPROMISOA DUEN POPULAZIO BAT IKUSTEN DA MODU POSITIBOAN
(EZ DAGO 'LOTARAKO HERRI' EFEKTURIK)

POPULAZIO MIGRATZAILEARI
DAGOKIONEZ, EZ DAGO BESTE HIRIGUNEETATIK BEREIZTEN DUEN EZER

Udalerri batzuetan oso urria da

Beste batzuetan guztiz integratzen dira, eta gakoa dira lan soziosanitario jakinetan eta tokiko komertzioaren erreleboan.

Lehen sektoreari lotuago dauden udalerrietan, "sasoiko langileak" dira: lanera datoz, eta ez dira herrietan integratzen

Gatazka kasu gutxi batzuk nabaritu dira

BERTAN GERATZEN DIREN ETA KANPOTIK DATOZEN PERTSONA GAZTEEK **SEME-ALABAK** IZATEN DITUZTE, ETA HORREK HERRIAREN DINAMISMOARI ETA BIZITASUNARI ERAGITEN DIO

PANDEMIAREN ERAGINEZ, HERRIETARA **BIZITZERA ITZULTZEKO JOERA SOZIAL ETA EKOLOGIKOA NABARITU DA**

EUSKADIKO HERRI GEHIENETAN **EZ DAGO ZAHARTZAPEN PROGRESIBOAREN** PERTZEPZIORIK

UDALERRI TXIKIEN ERANTZUN KRITIKOA

- **EGOERA KRITIKO JAKINAK NABARITU DIRA** (LEHEN SEKTOREAREKIKO LOTURA HANDIAGOA DUTEN UDALERRI ETA EREMUEI ERAGITEN DIE BATEZ ERE), **BAINA EZ DUTE ERAGIN HANDIRIK** BIZTANLEEN ETORKIZUNEKO BILAKAERAN, EZTA UDALERRIAREN/EREMUAREN ETORKIZUNEAN ERE

LEHEN SEKTOREKO LANGILEEN
KOPURUA **MURRIZTEA**

**LEHEN SEKTOREAN BELAUNALDI
BERRIEN ERRELEBOAREN** FALTA
KRITIKOA

**OINARRIZKO ZERBITZUAK
DESEGITEA EDO HORIEN
ERREFERENTZIAK GALTZEA**
(OSASUNA ETA HEZKUNTZA)

- **‘ARABAR ERRIOXAREN’** KASUA DA SALBUESPENA, LEHEN SEKTOREAREN KRISI SAKONAK MARKATZEN BAITU, **BIZTANLEEN BIZITZA-GARAPENA ARRISKUAN JARTZERAINO**

**ONDARE-ELEMENTUAK
HONDATZEA** (BASERRIAK ETA
ETXEBIZITZA ZAHARRAK)

**INGURUNEKO PAISAIA
HONDATZEA** (ZELAIK,
BIODIBERTSITATEA...)

ARAZOAK DAUDE, BAINA EZ DAGO HERRIETAKO ARAZO BEREZIRIK

- **EUSKADIKO GIZARTEAREN ARAZO SOZIODEMOGRAFIKOAK JOERA OROKORREKIN ETA UNEKO BIZI-ESTILOAREKIN DUTZERIKUSIA,** EZ UDALERRI TXIKIEK ESKAINTZEN DITUZTEN PRESTAZIO ETA BALDINTZEKIN

EZ DAGO GIZARTEAN BERE OSOTASUNEAN IKUSTEN DEN **ZAHARTZAPENA BAINO HANDIAGOA**

BIZITZA-PROIEKTUAK ETA PROIEKTU PROFESIONALAK EZ DITU UDALERRI TXIKIETAN BIZITZEAK BALDINTZATZEN

ARE GEHIAGO, GAZTEAK LEHENAGO EMANTZIPATZEN DIRA ETXEBIZITZA MERKEAGOAK BADAUDE

BELAUNALDI BERRIEK **SEME-ALABAK IZATEA** ERABAKITZEN DUTE, ETA SEGURTASUN-INGURUNEA ESTIMATZEN DUTE

i **ARAZOA DAGO LEHEN SEKTOREAN**
 “Quizás *las personas que se dedican a la agricultura o a los animales* lo tienen más difícil pero no es por vivir aquí o allí *es por su trabajo* que es muy sacrificado y le meten muchas horas para sacar cuatro duros”

i **BIZITZAKO UNE BATEAN INGURUNETIK ‘SALTO’ EGITEA**
 “Hay un *momento en la vida que quieres vivir experiencias y sales del pueblo*... pero sales de cualquier sitio en el que vivas porque quieres viajar, trabajar fuera... *y luego la idea es volver al pueblo*”

i **ZAILTASUN HANDIAGOAK DITUZTEN UDALERRIAK DAUDE**
 “Es cierto que aquí prácticamente no hay nada pero bajas un poco y tienes bares, algunos comercios... y es al final donde terminas haciendo vida... estás un poco *más aislado pero tampoco tanto... no lo veo un gran problema*”

POPULAZIOAREN ZAHARTZE GERO ETA HANDIAGOA? EZ

- ESKUALDE ETA UDALERRI TXIKIETAKO POPULAZIO **GEHIENETAN** BILAKAERA POSITIBOA EGON DA AZKEN URTEETAN, **ETA LEHENAGO ZEGOEN ZAHARTZAPEN PROGRESIBOAREN SENTSAZIOA** ZUZENDU DA

"Han hecho muchas casas nuevas y **ha venido mucha gente joven que ha tenido críos y** se les ve en los parques..."

"**Hace unos años se notaba más** pero ahora nota ba yo creo que hay más gente joven que antes"

"Claro que hay gente mayor y se van muriendo... pero **cada vez hay más gente joven y que tiene familia**"

"El problema de la **natalidad** es global...yo creo que **en los pueblos hasta está repuntando**"

i BESTE BEHIN, EGOERA KRITIKOENAK UDALERRI JAKIN BATZUETAN NABARITZEN DIRA, GAZTEENTZAT (BERTAKOAK NAHIZ HARA BIZITZERA JOAN NAHI DUTENENTZAT) **ETXEBIZITZARIK ESKURAGARRI EZ DAGOEN TOKIETAN**

BERTAKO GAZTEAK ALDE EGITEN ARI DIRA? EZ

- KONTRAKOA SUMATZEN DA. **GAZTEEN BIZITZA-PROIEKTUAN JATORRIZKO UDALERRIAN BIZITZEKO (ETA/EDO ITZULTZEKO) HELBURUA DAGO**

“Hay un momento vital donde la gente se va pero luego **con 30-35 años vuelven y tienen los hijos, la familia aquí**”

“La mayoría de la gente decide quedarse aquí... **es la prioridad de la mayoría de la juventud**”

“Yo, si puedo, prefiero **quedarme aquí.**

Trabajas fuera pero las comunicaciones tampoco son tan malas en coche”

ADI EGON!

i

BELAUNALDI BERRIEK HERRIA LEHENESTEN DUTE, ETXEBIZITZAREN ESKURAGARRITASUNAZ GAIN, TOKIKO KULTURA ETA NATURAGATIK, ETA LANTOKIETATIK KONEXIO NAHIKO HURBILA IZATEAGATIK

LEHEN SEKTOREAN BELAUNALDI-ERRELEBOA FALTA DA? BAI

- ARGI DAGO **NEKAZARITZA ETA ABELTZAINZA EZ DIRELA ERAKARGARRIAK BELAUNALDI BERRIENTZAT**, ETA HORREK **ZALANTZAN JARTZEN DU LEHEN SEKTOREAREN ETORKIZUNA** (EPE LABUR ETA ERTAINEAN), BAITA HORREN MENDE DAUDEN **INGURUNE NATURAL ETA SOZIALAK ERE**

*“QUITANDO UN CHAVAL DE UNOS 30 AÑOS QUE TIENE GANADERÍA, EL RESTO DE LOS **JÓVENES PASA OLÍMPICAMENTE**”*

LEHEN SEKTOREA DA EZ DENA ERAKARGARRIA, EZ UDALERRI TXIKIETAKO BIZITZA

*“En el pueblo todos los niños que me ven con el tracto se acercan pero no creo que ninguna quiera trabajar de mayor el campo... Yo soy el ‘raro’ de mi cuadrilla... **Es mucho trabajo, sacrificio... y poco dinero**”*

*“**LOS JÓVENES NO SE HACEN CARGO ...EL SECTOR LLEVA TIEMPO DE CAPA CAÍDA, NO LO HAN MAMADO COMO SUS PADRES**”*

*“SE **QUIEREN QUEDAR EN EL PUEBLO PERO NO TRABAJAR EN EL CAMPO. HAY QUE ESTAR DISPUESTO A SACRIFICARSE**”*

*“**LOS JÓVENES VIVEN MÁS TRANQUILOS TRABAJANDO FUERA; EN DONOSTIA O EN UNA INDUSTRIA POR AQUÍ**”*

*“ES UN **TRABAJO SUPER ESCLAVO VA EN CONTRA DE LA FORMA DE VIDA ACTUAL** QUEREMOS COMODIDAD Y TIEMPO LIBRE”*

*“LA GENTE SE ESTÁ HACIENDO MAYOR Y LA **GENTE JOVEN NO QUIERE VIVIR DEL GANADO PORQUE ES MUY SACRIFICADO**”*

LEHEN SEKTOREAN BELAUNALDI-ERRELEBORIK GABE? ONDORIOAK

- JENDEA KONTURATU DA **ZER ERAGIN NEGATIBO DITUEN LEHEN SEKTOREAN GERO ETA NEKAZARI ETA ABELTZAIN GUTXIAGO IZATEAK**

“Se ve qua hay **caseríos que están abandonados o casi en ruinas** porque se ha muerto la gente que vivía y sus hijos trabajan fuera o se han comprado otro piso”

“**Se pierde** hasta en la misma **calidad del producto** por los pesticidas que usan las explotaciones.. Y que **ahora todo viene de fuera**”

“La gente igual sí arregla el caserío pero **las campas totalmente descuidadas**... hay mucho más **peligro de incendio** por ejemplo”

“**Se pierde biodiversidad**... eso sí que se ve... Al final, el hecho de que la tierra se trabaje menos hace que perdamos cosas...”

“**Hay menos agricultores y ganaderos...** al final todo queda en manos de grandes explotaciones agrícolas...”

“Se ven **muchos menos animales que antes** en los montes... antes te cruzabas con ovejas y vacas y ahora casi ni las ves”

ONDAREA ETA PAISAIA GALTZEA? OSO PUNTUALA

- LEHEN SEKTOREKO JARDUERA-FALTA GERO ETA HANDIAGOA IZAN ARREN, UDALERRI GEHIENETAN EZ DAGO **ONDAREA ETA INGURUNE NATURALAREN GALERA GERTATZEN ARI DELAKO SENTSAZIO NABARMENIK**

“MUCHOS **CASERÍOS SE ESTÁN REHABILITANDO POR GENTE JOVEN** QUE VIENE A VIVIR... ANTES ESTABA PEOR LA COSA”

“SE HAN ABIERTO MUCHOS **AGROTURISMOS** QUE RECUPERAN EL ENTORNO, LAS SENDAS, TIENEN ANIMALES...”

“QUITANDO ALGUNA QUE OTRA CASA, **NO NOTO QUE LOS PUEBLOS SE ESTÉN DETERIORANDO**”

AL REVÉS, EN LOS PUEBLOS **TENDEMOS A CUIDAR Y CONSERVAR MEJOR** LO QUE ES NUESTRO..”

“LA MAYORÍA DE LOS PUEBLOS DE LA ZONA **SE MANTIENEN BASTANTE BIEN**”

“SE NOTA ALGO TODO EL TEMA DE SOSTENIBILIDAD, **CUIDADO DEL MEDIO AMBIENTE**”

GALERA KULTURALA (EUSKARA)? EZ

- MODU POSITIBOAN DEIGARRIA DEN ELEMENTUETAKO BAT DA HAINBAT ESKUALDETAN GUZTIEK BAT EGITEN DUTELA **ELEMENTU TRADIZIONAL ETA KULTURALEI EUSTEARI DAGOKIONEZ**

“EN ESTA ZONA PARA NADA SE HA PERDIDO EL EUSKERA. **DONDE SIEMPRE SE HA HABLADO YO CREO QUE SE SIGUE HABLANDO** PORQUE LA GENTE JOVEN LO SABE”

“ALGUNOS **INMIGRANTES QUE TIENEN HIJOS** YA LES VES QUE SÍ SE PREOCUPAN QUE SUS HIJOS **APRENDAN EUSKERA**”

“EN MUCHOS COLEGIOS YA NO EXISTE EL MODELO B Y NI A Y SOLO ESTÁ **EL MODELO D Y LA GENTE APRENDE EUSKERA**... HABLARLO IGUAL NO TANTO, ES VERDAD”

“EN GIPUZKOA SE CONSERVA MUY BIEN EL EUSKERA Y SE VE A **CHAVALES ARABES QUE CON 15 AÑOS SABEN EUSKERA**; ANTES ERA IMPOSIBLE”

“HAY MUCHA GENTE JOVEN QUE SE PREOCUPA POR NO PERDER LAS FIESTAS... **LAS TRADICIONES NO SE PIERDEN, SE TRANSFORMAN**”

“YO SÍ VEO A LA GENTE IMPLICADA EN HACER COSAS... POR AQUÍ **SE HA RECUPERADO ALGUNAS FERIAS** QUE LLEVABAMOS TIEMPO SIN HACER...”

EMANTZIPATU ETA/EDO SEME-ALABAK BERANDUAGO DITUZTE? EZ

“YO CREO QUE **COMO EN CUALQUIER OTRO PUEBLO O CIUDAD**...NO CREO QUE LO CONDICIONE NADA EL VIVIR EN PUEBLOS MÁS PEQUEÑOS”

“HEMOS VENIDO MUCHA GENTE NUEVA Y TENEMOS HIJOS HASTA CON UN PUNTO MÁS DE SEGURIDAD Y DE TRANQUILIDAD... **SE VEN MUCHOS CHAVALS EN PARQUES**”

“AQUÍ TIENES **MÁS OPORTUNIDADES INCLUSO DE ACCEDER A UNA VIVIENDA MÁS BARATA** QUE LO QUE PUEDES ENCONTRAR EN DONOSTIA”

“EL TRABAJO LO TIENES DONDE LO TIENES PERO EN UN PUEBLO **NO ECHAS EN FALTA PRÁCTICAMENTE NADA**... ADEMÁS ES QUE ESTAMOS CERCA DE TODO”

i

HERRI TXIKIAN BIZITZEAK **EZ DU BALDINTZATZEN PERTSONA GAZTEEN BIZITZA-PROIEKTUA ETA PROIEKTU PROFESIONALA**

“Yo voy y vengo todos los días a la Universidad...me como la autopista pero no cambio esto por nada. He comprado mi casa, he tenido a mis hijos... Todo perfecto; mucho mejor que mucha gente que conozco”

POPULAZIO MIGRATZAILEAREKIN ZAILTASUNAK? EZEZKO GEHIAGO BAIEZKOAK BAINO

- EUSKADIKO AUTONOMIA-ERKIDEGOKO ESKUALDEETAKO HERRIETAN **HAINBAT EGOERA ETA ERREALITATE** NABARITZEN DIRA POPULAZIO MIGRATZAILEARI DAGOKIONEZ, BAINA **POSITIBOAK NABARMENAGOAK DIRA KRITIKOAK BAINO**

INGURUNEAN **ERA POSITIBOAN**
 INTEGRATZEN DIREN **FAMILIA**
MIGRATZAILEAK (EUSKARA ERE IKASTEN
 DUTE)

POPULAZIO MIGRATZAILEARI ESKER
HAZTEN ARI DIREN UDALERRIAK, HAIEK
 BERTAKOEK BAINO SEME-ALABA GEHIAGO
 DITUZTELAKO

TOKIKO **KOMERTZIOAN** ETA ZERBITZUETAN
BELAUNALDI-ERRELEBOA BERMATZEN
DEN PERTSONA MIGRATZAILEDUN
 UDALERRIETAN

PERTSONA NAGUSIEN ZAINZA ETA
 LAGUNTZA-LANAK EGITEN DITUZTEN
PERTSONA MIGRATZAILEDUN
 UDALERRIAK

KOMUNITATEAREKIN HARREMANIK EZ DUTEN
 ETA **JARRERA SEKTARIO ETA KULTURA**
BEREIZGARRIAGOA DUTEN POPULAZIO
 MIGRATZAILEDUN UDALERRIAK

‘SASOIKO’ LANGILEAK (NEKAZARITZAN)
DITUZTEN UDALERRIAK, TOKIAN
 TOKIKO BIZITZAN INTEGRATZEN EZ
 DIRENAK

UNE JAKINETAN TENTSIO ETA SEGURTASUN-EZA
 SORTZEN DUTEN **PERTSONA MIGRATZAILEEN**
TALDE GATAZKATSUAK DITUZTEN UDALERRIAK

3.

EUSKADIKO LANDA-EREMUAN BIZITZEAREN ESPERIENTZIA: ARABAR ERRIOXAREN KASU BEREZIA

3.1.

**Arabar Errioxan lehen sektorean lan egiten duten
pertsoneen identitatea**

PROFIL SOZIAL OSO DEFINITUA ETA BEREIZGARRIA

- LEHEN SEKTOREAN **LAN EGITEN DUTEN PERTSONEN ARTEAN, IDENTITATE-PROFIL OSO MARKATU BAT DAGO, HAI EK IDENTIFIKATZEN DITUENA ETA HAIEN ESKLUSIBOA** DENA. EZ DA HORREN EZBERDINTASUN NABARIA NABARITZEN EAE-KO BESTE ESKUALDE BATZUETAN

**MAHASTIGINTZA ETA
 ARDOGINTZAKO **TREBAKUNTZA****
 (Belaunaldi berriak)

**LURRAREKIKO LOTURA
 SENDOA**

**FAMILIAKO LEGATUAREKIKO
 KONPROMISOA**

**KOMUNITATE-
 SENTIMENDUA**

**ESKUALDEKO
 IDENTITATE NABARMENA**

i ESKUALDEAN LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUEN GEHIENGO HANDI BAT **‘UZTA-BILTZAILEEN’ TALDEA DA (MAHASTI ETA ARDOGINTZAKO LANGILEAK), ETA MAHATSAREN ETA ARDOAREN ZIKLO OSOA OSATZEN DUTE** (MAHATSA HAZI ETA EKOIZTEA, ETA ARDOA EGITEA, HELTZEA, ONTZIRATZEA ETA MERKATURATZEA)

FAMILIAREN LEGATUA / LURRAREKIKO LOTURA (I)

- MAHASTIZAINAK/ARDOGILEAK **GUZTIZ INPLIKATUTA DAUDE FAMILIAREN LEGATUAN** (TRADIZIOA, LANBIDEA...) ETA **EMOZIONALKI LOTUTA DAUDE MAHASTIEI**

“NADIE VENDE NADA
POR CAPRICHIO, SI
VENDE ES PORQUE LO
NECESITA PARA VIVIR”

**“VENDER ES LO ÚLTIMO...
LLEGAREMOS HASTA
DONDE YA NO
PODAMOS MÁS”**

**“ES LA TIERRA DE MI
FAMILIA Y TENGO QUE
SACARLO ADELANTE...
NO HAY OTRA”**

**“EL VALOR DE ESTAS
TIERRAS NO SE PAGA
CON DINERO, ES UN
VALOR SENTIMENTAL”**

**“ES MÁS QUE UN
TRABAJO; ES UNA
FORMA DE VIVIR Y DE
ENTENDER LA VIDA”**

i

**HARROTASUNEZKO SENTIMENDU,
KONPROMISO ETA LANERAKO GRIN**
NABARMENA NABARITZEN DA

FAMILIAREN LEGATUA / LURRAREKIKO LOTURA (II)

“EL ARRAIGO QUE TENEMOS AQUÍ NO EXISTE EN OTROS SITIOS”

“TENGO AMIGOS QUE HAN IDO A VITORIA A VIVIR Y TODOS LOS FINES DE SEMANA AQUÍ DICIENDO QUE **OJALÁ PUDIESEN VIVIR AQUÍ**”

“**LO MAMAS DESDE PEQUEÑA**, EN CASA SE HA FOMENTADO MUCHO LA VIDA AQUÍ ENTONCES **ACABA SIENDO MI CASA, LO ÚNICO QUE QUIERES**”

“HE VIVIDO EN VITORIA CUANDO HICE LA UNIVERSIDAD PERO **SABIA QUE IBA A VOLVER, ALLÍ NO PINTABA NADA...ÉSTE ES MI SITIO**”

“AQUÍ ES DÓNDE **YO TENGO UN SENTIMIENTO DE ARRAIGO MUY ESPECIAL** QUE NO SÉ SI LA GENTE DE CIUDAD LO TIENE”

“A PESAR DE TODOS LOS INCONVENIENTES ESTAMOS MEJOR AQUÍ QUE EN NINGÚN OTRO LADO, **ÉSTA ES NUESTRA TIERRA Y POR LA QUE TENEMOS QUE LUCHAR**”

“ES NUESTRA CASA, NUESTRA TIERRA, ESTAMOS ACOSTUMBRADOS A ESTO Y NOS GUSTA. **SOMOS DE AQUÍ DE SIEMPRE**”

‘LURRA’ DA ARABAR ERRIOXAN LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONEN **BIZITZA-PROIEKTUA**
(PERTSONALA NAHIZ PROFESIONALA)

MAHASTIZAINTZA/ARDOGINTZAKO TREBAKUNTZAREKIN

- **'UZTA-BILTZAILEEN' (EMAKUME NAHIZ GIZONEN)** BELAUNALDI BERRIEK, FAMILIAKO ESPERIENTZIA ETA KULTURAN OINARRITUTAKO 'KNOW HOW' DELAKOA IZATEAZ GAIN, **TREBAKUNTZAREKIN OSATZEN DUTE HAIEN LANEAN LEHIAKORRAGO IZATEKO**

"MIS ESTUDIOS ESTUVIERON VINCULADOS A LA AGRICULTURA Y A LA VITICULTURA, LUEGO ME DEDIQUE A ELLO UNA TEMPORADA POR CUENTA AJENA"

"HAY QUE ESTAR A LO ÚLTIMO PORQUE VAN SALIENDO COSAS QUE PUEDES EMPLEAR EN EL TRABAJO Y QUE TUS PADRES NO CONOCÍAN ANTES"

"TANTO HOMBRES COMO MUJERES... ANTES IGUAL ERA DIFERENTE Y LOS HIJOS SEGUÍAN AQUÍ Y LAS HIJAS ESTUDIABAN PERO AHORA EL TEMA SE HA IGUALADO MUCHO"

"DESDE HACE UNOS AÑOS ES NORMAL QUE LOS HIJOS DE LA GENTE QUE TIENE VIÑEDOS SOBRE TODO ESTUDIE COSAS RELACIONADAS CON LA AGRICULTURA Y EL VINO"

KOMUNITATE-SENTIMENDUA / ESKUALDEKO IDENTITATEA

- ARABAR ERRIOXAKO MAHASTIETAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONEK **ONDO EZAGUTZEN DUTE ELKAR, HAIEN ARTEKO HARREMANAK DITUZTE, ETA IKUSPEGI BERA DUTE**; HORREK **IDENTITATE BIKOITZ** NABARMENA EMATEN DIETE:

“SOMOS COSECHER@S”

“Prácticamente todos nos dedicamos a lo mismo”

“Todos nos conocemos, coincidimos en todas partes”

“Todos nos ayudamos y echamos una mano cuando hace falta”

“Tenemos los mismos problemas... y eso une mucho”

“Lo hacemos todo... desde el cultivo de la uva hasta venderla. Todo el proceso”

ADI EGON!

**JARDUERA PROFESIONALAK IZUGARRI
BALDINTZATZEN DITUEN KOLEKTIBOA DA:**
SEKTOREKO ARAZOAK BIZITZAREN ETA
ESKUALDEAREN IKUSPEGIA BALDINTZATZEN DUTE

“SOMOS LA COMARCA”

“Rioja Alavesa ha sido y es de pequeños propietarios”

“Nosotros hemos sacado adelante la Comarca”

“Lo que se conoce de Rioja Alavesa es lo que hacemos nosotros”

“Trabajamos pero vivimos aquí, son nuestras tierras, nuestra vida”

“Somos, o por lo menos hemos sido, el motor principal de la economía de la zona”

3.2.

Arabar Errioxaren ikuspegia

ESKUALDEKO DIAGNOSTIKOA

- LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONEI IZUGARRI **ERAGITEN DIE SEKTOREAK EGUN DUEN KRISIAK ETA, HORREN ERAGINEZ, ESKUALDEAREKIKO IKUSPEGI OSO KRITIKOA DUTE**

**NEKAZARITZA-USTIAPEN
HANDIEN MEHATXUA**

**SEKTOREKO ERRENTAGARRITASUN-
MARJINA GERO ETA TXIKIAGO
ETA ITOGARRIAGOAK**

**OINARRIZKO ZERBITZUETAN
KALITATEA GALTZEA**

**ETXE BIZITZA FALTA
GAZTE BATZUENTZAT**

i

**SEKTOREKO KRISIAK MODU SAKON ETA NEGATIBOAN ERAGITEN DIO
ESKUALDEAREN IKUSPEGIARI:**

“Nos estamos quedando sin cosecheros”

“Nos estamos quedando sin servicios básicos de calidad”

“Nos estamos quedando sin mucha gente joven que no puede ni quiere vivir aquí”

UZTA-BILTZAILERIK GABEKO ESKUALDEA ETORKIZUNEAN...

- MAHASTIZAIN ETA ARDOGILEEN FAMILIEK ONARTZEN DUTE **SEKTOREAREN EGOERA GERO ETA LARRIAGO ETA ITOGARRIAGOA DELA** ETA HORREK HAIEN ERRENTAGARRITASUN-ATALASEA MURRIZTU ETA **ETORKIZUN PROFESIONALA KOLOKAN JARTZEN DUELA**, HAIEN PROFILARI ETA BEHARREI EGOKITUTAKO IRTENBIDERIK JARTZEN EZ BADA

“Es huir hacia delante; antes con una parcelita te sacabas...pero ahora tienes que seguir comprando más tierras porque sino no compites”

“Estamos muy limitados por la tierra. Nos limita el cultivo. No podemos poner alcachofas o espárragos... Como mucho olivo, cereal y poco más... El vino es un cultivo continuo y nos hace muy dependientes”

“Somos pocos y no tenemos la fuerza de los ‘Grandes’ para hacernos escuchar... La Administración no pierde el tiempo con nosotros”

“Estamos con viñedos anteriores al Consejo Regulador; tenemos unas condiciones mucho más duras que en otros sitios”

UZTA-BILTZAILEAREN KONTRAESANA:
“Es una tremenda contradicción: somos ricos en tierras pero nunca tenemos dinero. Cada vez, cogemos más, trabajamos más y ganamos menos...”

“Los precios han bajado muchísimo por el efecto de las Grandes Explotaciones... Antes se pagaba tres veces más el vino de Rioja Alavesa”

ERREFERENTZIAZKO OINARRIZKO ZERBITZURIK EZ DUEN ESKUALDEA

- GARRAIOA, LOGISTIKA ETA DINAMISMO SOZIALEKO ARAZO ARRUNTAK ALDE BATERA UTZITA, NAHIZ ETA ESKUALDEAN ARAZO HORIEK LARRIAGOAK DIREN, **GAKO-ZERBITZUEN ESTALDURA DESEGOKIA** DAGOELA AIPATZEN DA, ETA HORREK ASKO ZAILTZEN DU ESKUALDEKO BIZITZA ETA BIZTANLE BERRIAK ERAKARTZEKO GAITASUNA

OSASUN-ZERBITZUAK

“El **Hospital de Leza** cada vez está peor y con **menos servicios**; necesitamos un hospital comarcal mejor”

“Cada vez van **quitando más especialistas** y que menos que haya un pediatra y un oftalmólogo para la gente mayor que la vista es uno de sus principales problemas”

“Lo de la **falta de ambulancias** es gravísimo... No puede ser que llegue antes un helicóptero desde Loiu que una ambulancia”

GABEZIAK GARRAIOAN, LOGISTIKAN ETA DINAMISMO SOZIALEAN

“No estamos lejos de Logroño pero cada 2x3 tenemos que andar yendo y viniendo porque **no hay nada en los pueblos**”

“**Es muy difícil que alguien quiera venir a estar interna** cuidando a una persona mayor porque sabe que se queda muy aislada del mundo y nadie quiere venir”

“En algunos pueblos tampoco es muy buena la **conexión por WiFi** ... ha mejorado pero no siempre es estable y te da problemas”

HEZKUNTZA-ZERBITZUAK

“Ya no es un tema de tener un colegio o no tenerlo es que los que vienen aquí vienen a sacar puntos y se van... tenemos una **rotación enorme** y eso va en contra de la calidad de la enseñanza”

“**No tenemos prácticamente extraescolares** y tenemos que darnos una ‘pechada’ a Logroño... Algo básico se tiene que ofrecer”

“Para el futuro de la comarca es fundamental tener una **referencia en educación**”

ETXEBIZITZARIK GABEKO ESKUALDEA GAZTE ASKORENTZAT

- **LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUTEN PERTSONEK ETXEBIZITZAREN ARAZOA** ZEIN LARRIA DEN AZPIMARRATZEN DUTE. HAREN ERAGINEZ GAZTERIAREN ZATI HANDI BATEK HANDIK 'IRTETEA' BESTE AUKERARIK EZ DU

“Los jóvenes con **PODER ADQUISITIVO PARA** hacerse **UN CHALE** se quedan, el resto se va”

“O tienes pasta y te haces una casa nueva o sino **TE TIENES QUE IR FUERA** del pueblo”

“Otro problema gordo es que **LOS TERRENOS SON MUY CAROS** para hacer nuevas viviendas”

“La gente opta por un **PISO EN 'LOGROÑO'** por 130.000 que incluyen parking y piscina”

“**NO** hay **TRADICIÓN DE CONSTRUCCIÓN** los jóvenes de aquí no han tenido opción a vivienda”

“También están los fondos de inversión que se hacen con ellas **PARA FINES TURÍSTICOS**”

“Los centros de los pueblos se están quedando vacíos porque **REFORMAR ES CARÍSIMO**”

“En ‘Lanciego’ hay casas vacías que con **POCOS ARREGLOS** podían alquilarse pero pasan”

“En el casco histórico de ‘Laguardia’ hay mucha **VIVIENDA VACÍA** que ni se alquila ni se vende”

“El problema es que **NO HAY VIVIENDAS DE ALQUILER**. Las vacías no se venden hasta que caen”

ARABAR ERRIOXAKO UZTA-BILTZAILEEN ONDORIOAK

- ADMINISTRAZIOAREKIKO **BABESGABETASUN-EGOERAN** DAUDELA SUMATZEN DUTE (SEKTOREKO ARAZO LARRIEK ASKO MARKATZEN DITUZTE).
- ESKUALDEAN ERALDAKETA **SOZIOKULTURALA ETA PAISAIAREN ALDAKETA DAGOELA DIOTE:** *“Ahora todo son grandes bodegas, rutas turísticas y nosotros nos quedamos totalmente al margen”*
- SENTITZEN DUTE HAIEN **ETORKIZUN PROFESIONALA NAHIZ PERTSONALA** SEKTOREA ZEHARKATZEN DUEN KRISI SAKONAREN ETA LEHIAKORTASUNAREN PRESIOAREN MENDE DAUDELA

“SOMOS **‘VASCOS DE SEGUNDA’**; UNA REGIÓN PERDIDA ENTRE LA RIOJA Y ÁLAVA”

“ESTAMOS TOTALMENTE **DEJADOS DE LA MANO DE DIOS...**”

“AQUÍ TODO ES **PEOR QUE EN OTRAS ZONAS**: PEORES SERVICIOS, INFRAESTRUCTURAS, HOSPITALES, COLEGIOS...SIN VIVIENDA... UN LIMBO”

“NO IMPORTA EL VINO NI EL QUE VIVE AQUÍ, **SOLO IMPORTA EL TURISMO Y VENDER...**”

“**¿QUÉ QUEREMOS QUE SEA LA COMARCA?** ¿GRANDES EXPLOTACIONES Y AUTOBUSES DE TURISTAS O LA TIERRA DE LOS VITINIVINICULTORES?”

“LA **PÉRDIDA DE BIODIVERSIDAD** ES CLARA”

“**TENEMOS QUE SER TODOS SUPER AGRICULTORES** PARA SOBREVIVIR, ANTES CON 8 HECTÁREAS ERAS CAPITÁN Y AHORA PARA PODER MANTENERTE NECESITAS NI SÉ CUÁNTAS...”

“LA **MACROEMPRESA ARRASA** CON TODO Y CON TODOS NOSOTROS QUE NO VAMOS A QUEDAR NI UNO”

3.3.

Arazo soziodemografikoaren isla Arabar Errioxan

ARABAKO ERRIOXAKO INPAKTUA ARLO SOZIODEMOGRAFIKOARI DAGOKIONEZ

- MAHASTIZAIN ETA ARDOGILEEN KOLEKTIBOAREN ARABERA, ESKUALDEAK **EGOERA ARE KRITIKOAGOA DU PARAMETRO SOZIODEMOGRAFIKO GUZTIETAN**

BIZTANLEEN
 MASKULINIZAZIOA?

EZ

**PIXKA
 BAT**

GALTZEN ARI DIRA ELEMENTU
 KULTURALAK, EUSKARA?

ONDAREA ETA PAISAIA HONDATZEN ARI
 DIRA?

**PIXKA
 BAT**

POPULAZIO MIGRATZAILEAK
 INTEGRATZEKO ZAILTASUNAK DITU?

**PIXKA
 BAT**

LEHEN SEKTOREAN
 BELAUNLDI-ERRELEBOA FALTA DA?

BAI

POPULAZIOAREN ZAHARTZE GERO
 ETA HANDIAGOA?

BAI

BERTAKO GAZTEAK
 ALDE EGITEN ARI DIRA?

POPULAZIOAREN MASKULINIZAZIOARI DAGOKIONEZ...

- ONARTZEN DA **PENTSAMOLDEAN ALDAKETA EGON** DELA ETA EFEKTU **BERDINTZAILEAGOA IZAN DUELA** LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUTEN BIZTANLEEN ARTEAN

“El ejemplo de ‘Loiola’ en su pueblo ayuda a que padres con hijas vean también **la viña como una salida laboral para ellas**”

“Hace 15 años la quinta de gente eran mayoría hombres pero de mi edad **la mayoría que nos hemos quedado hemos sido chicas**”

“Es cierto que tienen más salidas laborales fuera de ‘Rioja Alavesa’ pero **no es nada raro ver mujeres en las viñas**”

“Tampoco a las chicas os daban la opción de quedaros. Ahora todo ha cambiado e **hijos e hijas por igual se quedan con las tierras**”

“Hace algunos años sí que pasaba mucho, en las viñas **solo había hombres, pero es un problema que ya no existe**”

“**Antes las chicas estudiábamos fuera** pero ellos preferían quedarse en el campo porque todavía se ganaba muchísimo dinero”

ZAHARTZAPENA, GAZTEEK ALDE EGITEA, LEHEN SEKTOREKO ERRELEBORIK EZ...

- SEME-ALABA ASKOK FAMILIEN LEGATUARI JARRAIPENA EMAN ETA LURRA LANTZEN JARRAITZEN BADUTE ERE, **ESKUALDEAREN ZAHARTZAPEN OROKOR HANDIAGOA NABARITZEN** DA, ETA GAZTEEN POPULAZIOAREN ZATI HANDI BATEK 'IHES' EGITEN DU

*“LA **GENTE JOVEN SE MARCHA** FUERA Y LOS PUEBLOS CADA VEZ SE ESTÁN AVEJENTANDO MÁS”*

*“EN MI PUEBLO **HAY MUCHA GENTE MAYOR** Y CUANDO MUERE UNO MUEREN TRES A LA VEZ”*

*“DESDE **2005 NO SE LLEGA A CUBRIR LA QUINTA** NI CON UNA PERSONA. HAY MUCHAS QUINTAS VACÍAS”*

i

EGOERA DELIKATUAN DAGOEN
 ESKUALDEAN **GERATZEKO ARRAZOI GUTXI DAUDE:**

- LEHEN SEKTOREAREN **KRISI EKONOMIKO** SAKONAK MARKATUTA DAGO
- LURRALDE **ISOLAMENDU** HANDIAGOA PAIRATZEN DU
- ERREFERENTZIA FALTA DAGO KALITATEKO OINARRIZKO ZERBITZUETAN** (HEZKUNTZA ETA OSASUNA)

*“SI LA GENTE NO TIENE DONDE VIVIR SE VAN Y LOS HIJOS YA NO NACEN AQUÍ... **NO HAY NACIMIENTOS**”*

*“CADA VEZ SE NOTA MÁS QUE **SON PUEBLOS DE POCA JUVENTUD** Y MUCHA PERSONA MAYOR”*

*“**NI TE PUEDES QUEDAR, NI TE QUIERES QUEDAR...** AL FINAL SON PUEBLOS CON GENTE MUY MAYOR”*

POPULAZIO MIGRATZAILEARI BURUZ...

- ALDE BATETIK, ONARTZEN DA **KOLEKTIBO MIGRATZAILEA BEHARREZKOA DELA ZENBAIT LAN EGITEKO, BERTAKOEN NAHI** EZ DITUZTEN LANAK EGITEKO BESTE AUKERARIK EZ BAITAGO
- BESTETIK, **SASOIKO LANAK** DIRENEZ, POPULAZIO HORI EZ DA ESKUALDEKO HERRIETAKO **KOMUNITATEKO BIZITZAN ERROTZEN EDO INTEGRATZEN**

*“Si no es por ellos no se harían las labores porque aquí **NECESITAMOS MANO DE OBRA Y SI NO FUERA POR ELLOS..**”*

*“**NO HAY NINGÚN CONFLICTO**, bastante peor era de jóvenes, las que nos pegábamos con gitanos, portugueses...”*

*“Los **TRABAJOS ESTACIONARIOS LOS SACAN LOS INMIGRANTES** porque los de aquí quieren un trabajo todo el año”*

*“Se nota que **CULTURALMENTE SOMOS DIFERENTES**. Para nosotros la tierra es todo, para ellos es sacar un dinero”*

*“**TAMPOCO TIENEN UNA VIVIENDA** donde quedarse y así es muy difícil que se impliquen...”*

*“No suelen venir familias, es gente que viene sola o con compañeros... **NO VIENEN FAMILIAS A VIVIR**. Vienen a currar”*

INGURUNEARI, ONDAREARI, KULTURARI BURUZ...

- ESKUALDEKO MAHASTIZAIN ETA ARDOGILEEN KOLEKTIBOAREN DISKURTSOAN, ELEMENTU **KULTURALAK EZ DIRA BEREZIKI ESANGURATSUAK** (JUSTU BIZIRIK IRAUTEN ARI DIRELA ONARTZEAZ APARTE)
- **INGURUNE NATURALARI (ETA ONDAREARI) BURUZ, ALDIZ, NABARITU DIRA SINTOMA KRITIKO ETA LARRIAGOAK** HAIEK BALORATZEKO GARAIAN

“SE HAN HECHO **ALGUNAS BARBARIDADES EN LA TIERRA...** SOMOS AGRICULTORES E INTENTAMOS CUIDAR LA TIERRA PERO CUANDO ESTÁS ACHUCHADO...”

“**SE HA PERDIDO BIODIVERSIDAD**, ANTES TENIAMOS OLIVOS, TRIGALES, HIGUEROS...MÁS COSAS Y TODO ESO SE HA IDO AL TRASTE EN LOS ÚLTIMOS TIEMPOS...”

“DE HACE DOS DÉCADAS A ESTA PARTE SÍ ME HE DADO CUENTA QUE **LA TIERRA SE HA DEGRADADO MUCHÍSIMO MÁS** Y MUCHO MÁS RÁPIDO”

“MUCHAS VIVIENDAS ESTÁN VACIAS, ABANDONADAS... LAS VES EN RUINAS, NO CUIDADAS... **LOS PUEBLOS SE VAN DETERIORANDO POCO A POCO**”

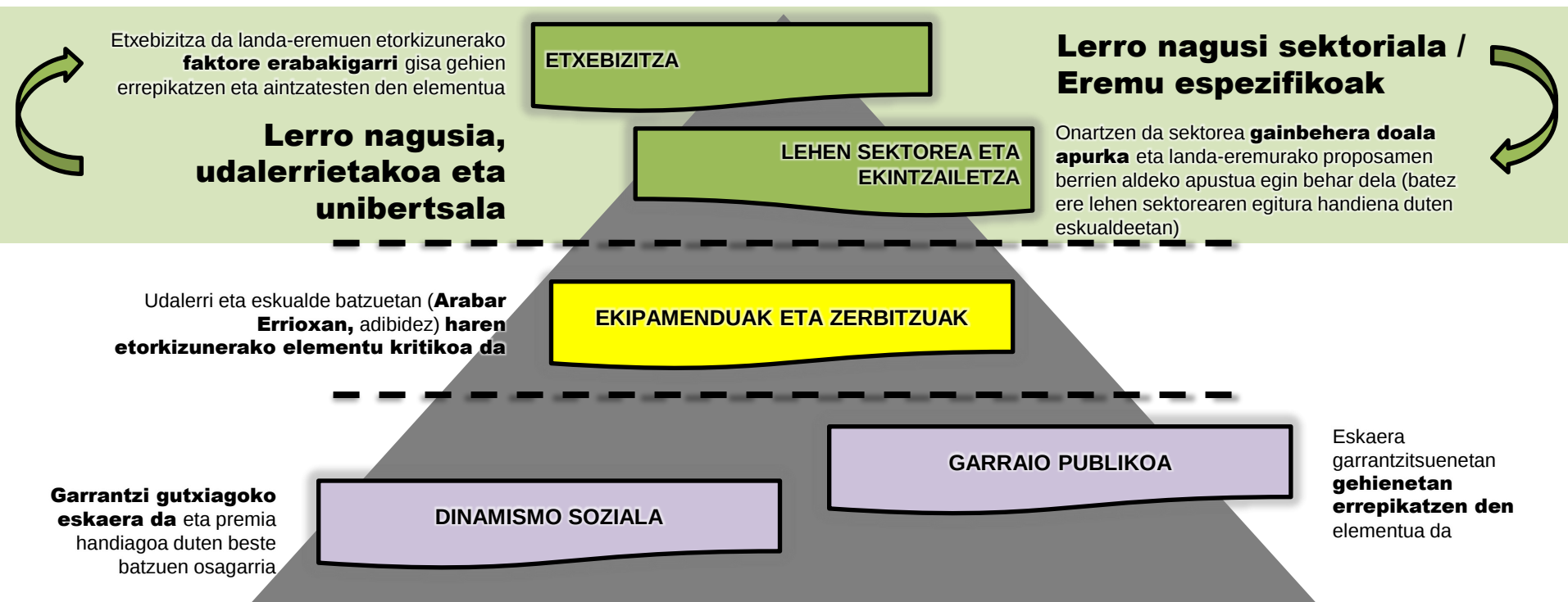
4.

UDALERRI TXIKIAK GARATZEKO PROSPEKZIO-GAKOAK

GARAPEN-ARDATZ NAGUSIEN AURKEZPENA

- FOCUS GROUP-ETAN PARTE HARTU DUTEN PERTSONEN DISKURTSOAN **GAKO ESTRATEGIKO** HAUEK AIPATZEN DIRA UDALERRI TXIKIEN **BIZITZA ETA ERAKARGARRITASUNA SUSTATZEKO**
- **ZUHURTZIAZ AIPATZEN DIRA** SUSTATU BEHARREKO GAIAK

UDALERRIAREN GARAPEN-ARDATZA: ETXEBIZITZA

- ETXEBIZITZA BIHURTU DA UDALERRI TXIKIAK ETA LANDA-EREMUAK **BIZIBERRITZEKO BIDE ERAKARGARRIENA**, ETA HORI IZAN BEHAR DA ADMINISTRAZIOEN POLITIKA ETA APUSTU NAGUSIA, **HORREN EFEKTU POSITIBOA BIDERKATZAILEA BAITA**

IRADOKIZUNAK:

“Recalificar terrenos para que se pueda construir vivienda nueva”

“Que el Ayuntamiento ponga alquileres bajos durante 5 años para que los jóvenes se puedan emancipar”

“Facilidades para rehabilitar viviendas, caseríos...”

“Hablar con los dueños de las casas que hay vacías y buscar soluciones”

“Viviendas sociales y se te llena el pueblo de gente joven, niños...”

ETXEBIZITZAREKIN **HERRIKO PERTSONA GAZTEAK BERTAN GERATZEA** ERRAZTEN DUZU

ETXEBIZITZAREKIN **FAMILIA BERRIAK ERAKARTZEN DITUZU**

ETXEBIZITZAREKIN, **ERRAZTU EGITEN DUZU POPULAZIO MIGRATZAILEA** HERRIAN GERATZEA, ETA ERRAZTU EGITEN DA INTEGRAZIOA

GAZTEAK ETA FAMILIA BERRIAK DIRA BIZIBERRITZEAREN ETA DINAMISMO SOZIALAREN ERAGILE NAGUSIAK (TRADIZIOEI ETA KULTURARI EUSTEA)

HERRIETAN BIZI DIREN PERTSONA MIGRATZAILEEK BERMATU EGITEN DITUZTE ZENBAIT ARLO (NEKAZARITZA, ARLO SOZIOSANITARIOA) ETA TOKIKO KOMERTZIOAREN ERRELEBOA

LEHEN SEKTOREAREN GARAPEN-ARDATZA / EKINTZAILTZA (I)

- EREMU ASKOTAN (ETA BIZTANLE BATZUENTZAT) HAIN GARRANTZITSUA EZ BADA ERE, **LEHEN SEKTOREA SUSTATZEKO ETA PERTSONA GAZTEEK LANA-EREMUAN EKINTZAILE IZATEA ERRAZTEKO LAGUNTZAK ETA PROGRAMAK** SUSTATU BEHARRA DAGO

SEKTOREAREN **ERRENTAGARRITASUN-MARJINAK MURRIZTU** EGIN DIRA JARDUERA HORRETAZ SOILIK BIZI EZIN DAITEZKEEN FAMILIA-USTIATEGIETARAKO

**Nekazariak
Abeltzainak
Mahastizainak/ardogileak**

MERKATU GERO ETA LEHIAKORRAGOA SARTU DA, ZEINEAN **USTIAPEN HANDIEK NEKAZARI ETA ABELTZAIN TXIKIAK ITOTZEN** BAITITUZTE

LEHEN SEKTOREA **EZ DA BATERE ERAKARGARRIA BELAUNALDI BERRIENTZAT**

BARATZE, BASERRI ETA ABELTZAIN TXIKIEN DESAGERTZE ETENGABEA

LEHEN SEKTOREAREN GARAPEN-ARDATZA / EKINTZAILTZA (II)

- ORO HAR, **EZAGUTZEN (ETA ERABILTZEN) DIRA LEHEN SEKTOREAN JARDUERA SUSTATZEKO** PROGRAMAK ETA EKIMENAK, BAINA **HOBETU BEHARREKO ALDERDIAK DITUZTE** ERAGINKORRAGOAK IZAN DAITEZEN

LEADER

ONEKIN

EREIN

EMA

GAZTENEK

1. PROGRAMA HORIEK BADAUDELA **HOBETO JAKINARAZTEA**, TOKIKO GARAPEN-AGENTZIEN ETA PROFESIOALEN ELKARTEEN BIDEZ
2. LAGUNTZA HORIETAN SARTZEKO **IRIZPIDEAK NEKAZARI ETA ABELTZAIN TXIKIEI EGOKITZEA**
3. BALIABIDE MUGATUAK DITUZTEN USTIAPEN FAMILIAR ETA TXIKIEI IZAPIDE **BUROKRATIKOAK ERRAZTEA**
4. GARAPEN-PROGRAMA ETA -LERROEI **JARRAITUTASUNA EMATEA**

PDR

HAZINNOVA

SMART RURAL

LABEAN

GEROA

LEHEN SEKTOREAREN GARAPEN-ARDATZA / EKINTZAILTZA (III)

- **USTIAPEN HANDIEKIKO LEHIAKORTASUNERAKO AHULTASUNA:** KEXA NAGUSIAK IZAPIDE-PROZESU **KORAPILOTSUEK** ERAGITEN DITUZTE, ETA, BEREZIKI, USTIAPEN FAMILIAR TXIKIEN PROFILETARA ETA BALDINTZETARA **EZ EGOKITZEAREKIN**

"YO NO TENGO UN DEPARTAMENTO QUE ME PUEDE LLEVAR ESTAS COSAS Y MUCHAS VECES
NO TE PRESENTAS PORQUE NO TIENES TIEMPO"

"COMO NO SOMOS LA 'MICHELÍN' NO LES INTERESAMOS Y NOS PONEN UN MONTÓN DE TRABAS... **CUESTA MÁS PRESENTAR LA DOCUMENTACIÓN QUE LA AYUDA QUE VOY A RECIBIR**"

"LO QUE NO PUEDE SER ES QUE PORQUE TENGO PATRIMONIO O TENGO UNA EDAD O LLEVO TANTOS AÑOS COTIZANDO... **ME QUEDE FUERA DE LAS AYUDAS**"

"TENGO UN **PATRIMONIO VALORADO EN 800.000 €** PERO SIN LA AYUDA NO PUEDO HACER NADA DE NADA CON LA BODEGA Y **PIERDO DINERO TODOS LOS AÑOS...¿TÚ LO ENTIENDES?**"

i LAGUNTZAREN **ALDE KORAPILOTSUA**
SALATZEN DA: "Para que te la den tienes que tener 100.000 para una inversión de 10.000 que necesito..."

i LAGUNTZAREN ONURADUNAREN **ALDE KORAPILOTSUA** **SALATZEN DA.** ASKOTAN EKOIZLE HANDIEK SOILIK APROBETXA DITZAKETE.

GARAPEN-ARDATZA: EKIPAMENDUAK ETA ZERBITZUAK

- **GAI HAU GAKO NAGUSIA DA ‘ARABAR ERRIOXAREN’ KASUAN**, APURKA **DESEGITEKO PROZESUAN MURGILDUTA BAITAGO**
- ADMINISTRAZIOARI **ERREAKZIONATZEKO ESKATZEN ZAIO**, **AUTOSUFIZIENTEA IZATERA ITZULTZEKO BEHAR DIREN OINARRIZKO BALIABIDEAK EMAN** DITZAN, ETA, HALA, ESKUALDEKO BIZTANLEEN BIZI-KALITATEA BERMATU DADIN

ESKUALDEKO **OSASUN-ERREFERENTZIA** ERAGINKORRA

GOI MAILAKO **HEZKUNTZA-ERREFERENTZIA** ESKUALDEAN

“La gente tiene que saber que tiene los especialistas y la ambulancia a 20 minutos y no a hora y media”

UZTA-BILTZAILEAREN FIGURAREN ALDEKO APUSTUA EGITEA

“La gente tiene que saber que aquí puede educar a sus hijos con todas las garantías y que no tiene que llevarlos a Logroño”

i

EUSKADIKO GAINERAKO ESKUALDE ETA LANDA-EREMUETAN **EZ DA NABARITZEN HALAKO EGOERA KRITIKORIK EDO EGITURAZKORIK**

GARAPEN-ARDATZA: GARRAIO PUBLIKOA ETA DINAMISMO SOZIALA

“Todo es mejorable: que haya más autobuses, que no se concentren todas las actividades en las capitales...”

- IKERKETAK NABARMENDU DU **GARRAIOAREN** ARAZOARI DAGOKIONEZ, HURA HOBETZEKO ESKAERA BEZAIN ZABALA DELA ORAINGO ESKAINTZA ONARTZEA

- ESKUALDE GEHIENAK (ARABAR ERRIOKA IZAN EZIK) **EZ DA LURRALDEAREN GAINERAKOTIK ISOLATUTA SENTITZEN.**

- ESKUALDE GUZTIETAN DAGO **ERREPIDE-SARE EGOKIA** GAINERAKO UDALERRIEKIN, ESKUALDEKO BURUEKIN ETA HIRIBURUEKIN KONEKTATZEKO

- **NATURALITASUNEZ ONARTZEN DA AUTOAREKIKO MENDEKOTASUNA ETA GARRAIO PUBLIKOAREN ZERBITZUAREN ESTALDURA** OSOA IZATEKO AUKERARIK EZ IZATEA

- **BERTAKO POPULAZIO GAZTEAK ETA FAMILIA BERRIEN ETORRERAK** BERMATZEN DUTE HERRIETAKO DINAMISMO SOZIALA

- **HAUR TXIKIEN PRESENTZIA ERE** DINAMIZAZIOAREN BESTE GAKO BAT DA: HAUR-PARKEAK, ESKOLAZ KANPOKO JARDUERAK, AISIALDIKO ESKAINTZA...

- **HERRIETAN BIZI DIREN BELAUNALDIEK KONPROMISOA** DUTE BERTAKO TRADIZIO ETA KULTURARI EUTSI ETA HAIETAKO BATZUK ERALDATZEKO

- **TOKIKO KOMERTZIOA AHUL** BADAGO ERE, **TABERNAK ETA GUTXIENEO ZERBITZUEN PACK** BAT EZINBESTEKO DA HERRIETAN ‘EGUNEROKO’ BIZITZARI EUSTEKO

5.

LABURPEN EXEKUTIBOA

ONDORIO NAGUSIAK (I)

EUSKADIKO UDALERRI ETA ESKUALDE GEHIENAK **EZ DIRA** **'LANDA-EREMUA' KONTZEPTUAN SARTZEN:**

- EZ DAGOELAKO LEHEN SEKTOREAREN MENDE
- EZ DELAKO LURRALDE-ISOLAMENDURIK ATZEMATEN
- EZ DAGOELAKO DESPOPULATZEKO ARRISKURIK
- EZ DELAKO SUMATZEN POPULAZIOAREN ZAHARTZERIK
- GAZTEAK, FAMILIAK DATOZELAKO, SEME-ALABAK DITUZTELAKO...

ASKOTAN, UDALERRI TXIKIA ETORKIZUNERAKO HELBURU **DESIRAGARRIA BIHURTZEN DA BERTAN BEHIN BETIKO** **BIZITZEKO**

UDALERRI TXIKIAREN EKUAZIO LILURAGARRIA:

- + INGURUNE SEGURUA
- + KOMUNITATEA DUEN INGURUA
- + INGURUNE NATURALA
- + SLOW LIFE

UDALERRI TXIKIAREN BALIOA HANDITZEA:

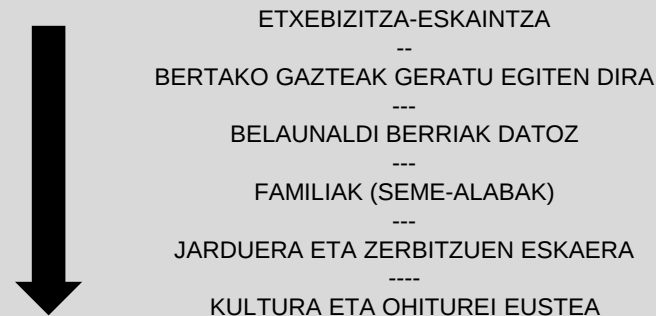
- EMANTZIPAZIOA ETA ETXEBIZITZA IZATEA ERRAZTEN DU
- IBILBIDE PROFESIONALA BATERATZEN UZTEN DU
- INGURUNE NATURALAZ GOZATU DAITEKE (COVID 19 EFEKTUA)

AUTOAREKIKO MENDEKOTASUNA ETA GARRAIO **PUBLIKOAREN MAIZTASUNAREN ESKASIA HOBETZEA** ONARTZEN DIRA

DIGITALIZAZIOAK TOKIKO JARDUERA KOMERTZIAL TXIKIA
IXTEA AREAGOTU DU, BAINA ERRAZTU EGITEN DU UDALERRI
TXIKIETAKO BIZITZA (KUDEAKETA, KONTSUMOA, JARDUERA
PROFESIONALAK...)

1.000 BIZTANLE BAINO GEHIAGOKO HERRIEK **ZERBITZUAK**
ETA EKIPAMENDUEN OINARRIZKO PACKA-A DUTE

HERRIEN BIZITASUNAREN ENGRANAJEAREN SEKUENTZIA:

ONDORIO NAGUSIAK (II)

UDALERRI TXIKIETAN BIZI DIREN PERTSONEN PROFILA ASKOTARIKOA DA:

- PERTSONA GUTXIK EGITEN DUTE LAN LEHEN SEKTOREAN
- GEHIENEK UDALERRITIK KANPOKO ENPRESETAN EGITEN DUTE LAN
- ELKARREKIN BIZI DIRA PERTSONA NAGUSIAK ETA BERTAKO GAZTEAK, ETA BESTE UDALERRIETATIK ETORRI ETA FAMILIAK SORTU DITUZTENAK

EZ DA NABARITZEN ARAZO SOZIODEMOGRAFIKOEN ERAGIN BEREZI EDO ESANGURATSURIK EGITURAZKO GAKO BATZUETAN IZAN EZIK:

- LEHEN SEKTOREAK INDARRA GALTZEA
- ERRELEBO-FALTA LEHEN SEKTOREAN ETA TOKIKO KOMERTZIOAN
- EZ DA SUMATZEN POPULAZIOAREN ZAHARTZERIK
- EZ DA SUMATZEN ONDARE ETA PAISAIAREN GALERARIK
- EZ DA SUMATZEN KULTURA ETA EUSKARAREN GALERARIK
- EZ DA SUMATZEN EMANTZIPATZEKO ADIN HANDIAGOA
- EZ DAGO ZAILTASUN EDO BERANDUTZE NABARMENIK SEME-ALABAK IZATEKO GARAIA

POPULAZIO MIGRATZAILEARI BURUZ

- UDALERRI ASKOTAN TOKIKO JARDUERAREN ERRELEBOA BERMATZEN DUTE, ETA GAKO DIREN JARDUERA SOZIOSANITARIOAK EGITEN DITUZTE
- LEHEN SEKTOREAN, 'SASOIKO LANGILEEK' LANDA-LANAK EGITEN DITUZTE, BAINA EZ DIRA UDALERRIETAN INTEGRATZEN
- GATAZKA-EGOERA OSO GUTXI ETA OSO ZEHATZAK

ARABAR ERRIOXAKO LEHEN SEKTOREAN LAN EGITEN DUEN POPULAZIOAREN BEREZITASUNAK:

- LURRAREKIKO LOTURA
- FAMILIAKO LEGATUAREKIKO KONPROMISOA
- KOMUNITATE-SENTIMENDUA
- ESKUALDE-SENA
- MAHASTIZAINZTA ETA ARDOGINTZAKO TREBAKUNTZA (BELAUNALDI BERRIEK)

ARABAR ERRIOXAREN BILAKAERARI BURUZKO DIAGNOSTIKOA BENETAN KEZKAGARRIA DA,ETA LEHEN SEKTOREAREN KRISI SAKONAK GUZTIZ MARKATZEN DU

ARABAR ERRIOXAKO GAKO KRITIKOENAK MAILA SOZIODEMOGRAFIKOAN:

- OINARRIZKO ERREFERENTZIAZKO ZERBITZU FALTA OSASUN ETA HEZKUNTZAN, HORREK ISOLAMENDU-SENTSAZIOA AREAGOTZEN DU
- POPULAZIOAREN ZAHARTZE GERO ETA HANDIAGOA
- BELAUNALDI BERRIAK ERAKARTZEKO GAITASUN FALTA ESKUALDEAN LEHEN SEKTOREKO KRISI SAKONA DELA ETA
- ESKUALDEKO GAZTEENTZAKO ETXEBIZITZA-ARAZOAK
- DESPOPULAZIO-SINTOMAK
- 'UZTA-BILTZAILEAREN' FIGURA GALTZEKO ARRISKUA
- POPULAZIO MIGRATZAILEA LANERA DATOR, EZ ESKUALDEAN BIZITZERA (EZ DA INTEGRATZEN)
- PAREKIDETASUN HANDIAGOA FAMILIAKO MAHASTIZAINZTA/ARDOGINTZA JARDUERARI EUSTEKO

ONDORIO NAGUSIAK (III)

UDALERRI TXIKIEN ETA **LANDA-EREMUEN GARAPENAREN ARDATZ NAGUSIETAN HIRU LEHENTASUN MAILA** BEHATZEN DIRA:

- **1. MAILA UNIBERTSALA:** ETXEBIZITZA-ESKAINITZA ETA BALDINTZA ESKURAGARRIAK BERMATZEA
- **1. MAILA SEKTORIALA:** LEHEN SEKTOREA ETA NEKAZARI ETA ABELTZAIN TXIKIAK SUSTATZEA
- **2. MAILA:** ESKUALDEEI OINARRIZKO OSASUN- ETA HEZKUNTZA-ZERBITZUAK EMATEA, BERTAKO BIZTANLEEN BIZIKALITATEA BERMATZEKO
- **3. MAILA:** UDALERRI TXIKIETAKO GARRAIO PUBLIKOA HOBETZEA ETA AISIALDI ETA KULTURA-JARDUERA GEHIAGO ERAMATEA

LEHEN SEKTOREARI DAGOKIONEZ, KONTUAN IZAN BEHAR DA **EKOIZLE TXIKIAK JASATEN DUEN PRESIOA**, ERRENTAGARRITASUN-MARJINA TXIKIAGOEKIN ETA USTIAPEN HANDIEN LEHIAREKIN, ETA BEREZIKI ASKO NABARITZEN DA **ARABAR ERRIOXAN**

LANDA-EREMUKO LEHEN SEKTORE ETA EKINTZAILETZARAKO LAGUNTZA ETA PROGRAMEN ESTRATEGIA BERRIKUSTEA:

- **HAIEN KOMUNIKAZIOA HOBETZEA** TOKIKO GARAPEN-AGENTZIEN ETA PROFESIONALEN ELKARTEEN BIDEZ
- **HAIEN IRIZPIDEAK ETA HELBURUAK** FAMILIA-USTIAPEN ETA NEKAZARI ETA ABELTZAIN TXIKIEI **EGOKITZEA**
- **ADMINISTRazio-IZAPIDEAK ERRATZTEA**
- **LAGUNTZA ETA PROGRAMEI JARRAITUTASUNA EMATEA**, EKOIZLE TXIKIEN JARDUERAREN JARRAITUTASUNA ETA BIDERAGARRITASUNA HOBETZEKO

GESTIKER, S.L.
Ikerketa kualitatiboa

Lutxana 4, behe esk.
48008 Bilbao
Tel.: 944 15 40 95
Fax-a: 944 15 53 85
info@gestiker.com

Aitor Urquijo Cereceda
Analisi eta proiektuen zuzendaria
aurquijo@gestiker.com

www.gestiker.com

Gracias / Eskerrik Asko

*"Ikertzea da guztiek ikusten dutena ikustea
eta inork pentsatu ez duena pentsatzea"*

Albert Szent-Györgyi

